

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

**Prevence sexuálního rizikového chování a výuka
sexuální výchovy na druhém stupni základních škol v
digitálním věku**

Diplomová práce

Autor:	Bc. Michaela Hrubá
Studijní program:	N 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Vedoucí práce:	Mgr. Petra Popelková
Oponent práce:	Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Michaela Hrubá

Studium: P20K0019

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název diplomové práce: **Prevence sexuálního rizikového chování a výuka sexuální výchovy na druhém stupni základních škol v digitálním věku**

Název diplomové práce AJ: Prevention of sexual risk behavior and sex education at the second grade of primary schools in the digital age

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zaměřuje na prevenci sexuálního rizikového chování a výuku sexuální výchovy na druhém stupni základních škol. Cílem je komparace oficiálních metodických materiálů MŠMT a odborných publikací a pojetí konkrétní základní školy formou případové studie a zjištění, zda sexuální výchova a prevence sexuálního rizikového chování na druhém stupni obsahově pokrývá aktuální problémy a témata současného digitálního věku. Práce se zaměřuje na kvantitativní výzkum u žáků, kvalitativní výzkum u pedagogů, kteří danou problematiku vyučují, a také na analýzu aktuálních trendů na základě dostupné literatury. Výsledky šetření budou shrnuty do návrhu doporučení, které by bylo vhodné na základě výzkumu realizovat.

TROJAN, Ondřej a HELEKAL, Ivan. *Jak mluvit s dětmi o sexu: Rádce pro rodiče a učitele*. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0833-2.

ŠULOVÁ, Lenka, Tomáš FAIT a Petr WEISS. *Výchova k sexuálně reproduktivnímu zdraví*. Praha: Maxdorf, 2011. ISBN 978-80-7345-238-4.

MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁČELOVÁ, Lenka ČABLOVÁ, Michaela VESELÁ a Jana ZAPLETALOVÁ. *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy* [online]. Praha: TOGGA, 2012 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/file/331/minim-prevent-program-web.pdf>

MŠMT. *Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách*. [online]. Praha, 2010 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/10974/download/>

Zadávací pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petra Popelková

Oponent: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 13.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Prevence sexuálního rizikového chování a výuka sexuální výchovy na druhém stupni základních škol v digitálním věku vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. Petry Popelkové samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 4. 12. 2022

Bc. Michaela Hrubá

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce, Mgr. Petře Popelkové, za odborné vedení a cenné rady při tvorbě diplomové práce. Dále děkuji osloveným respondentům za ochotu podílet se na výzkumném šetření.

Anotace

HRUBÁ, Michaela: Prevence sexuálního rizikového chování a výuka sexuální výchovy na druhém stupni základních škol v digitálním věku. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 79 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zaměřuje na prevenci sexuálního rizikového chování a výuku sexuální výchovy na druhém stupni základních škol. Cílem je komparace oficiálních metodických materiálů MŠMT a odborných publikací a pojetí konkrétní základní školy formou případové studie a zjištění, zda sexuální výchova a prevence sexuálního rizikového chování na druhém stupni obsahově pokrývá aktuální problémy a témata současného digitálního věku. Práce zahrnuje metody dotazníkového šetření u žáků, strukturovaná interview pedagogů, kteří danou problematiku vyučují, a také obsahovou analýzu vybraných koncepčních materiálů školy. Výsledky šetření budou shrnuty do návrhu doporučení, které by bylo vhodné na základě výzkumu realizovat.

Klíčová slova: rizikové chování, sexuální výchova, digitální věk, sexting, základní škola

Annotation

HRUBÁ, Michaela: Prevention of sexual risk behaviour and teaching sex education in secondary schools in the digital age. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022, 79 pp. Diploma Degree thesis.

The diploma thesis focuses on the prevention of sexual risk behaviour and teaching of sexual education at the second level of primary schools. The aim is to compare the official methodological materials of the Ministry of Education and Science and professional publications and the concept of a particular primary school in the form of a case study and to find out whether sex education and prevention of sexual risk behaviour at the second level covers the current problems and topics of the current digital age. The thesis includes methods of questionnaire survey of pupils, structured interviews of teachers who teach the issue, as well as content analysis of selected conceptual materials of the school. The results of the investigation will be summarized in a proposal of recommendations that could be implemented based on the research.

Key words: risk behaviour, sex education, digital age, sexting, elementary school

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta.....

Obsah

1.	Sexuální výchova	13
1.1	Historie sexuální výchovy	14
1.2	Důležitost, obsah, principy a cíle sexuální výchovy	15
1.3	Sexuální výchova v rodině versus sexuální výchova ve školách.....	18
2.	Výuka sexuální výchovy na základních školách v ČR.....	19
2.1	Metodické materiály MŠMT, učebnice a další materiály	20
2.2	Odpůrci výuky sexuální výchovy.....	24
2.3	Porovnání vybraných titulů pro výuku sexuální výchovy ve školách...	24
3.	Aktuální problémy a témata současného digitálního věku.....	27
3.1	Rizikové chování.....	28
3.2	Analýza trendů	33
4.	Empirická část	35
4.1	Metodologie	35
4.2	Obsahová analýza školního vzdělávacího programu a školního preventivního programu.....	35
4.3	Interview s pedagogy	38
4.4	Dotazníkové šetření mezi žáky	45
4.5	Souhrnné výsledky	65
5.	Doporučení a závěr	68
6.	Seznam použitých zdrojů.....	69
7.	Přílohy.....	76

Seznam tabulek

Tabulka 1: Charakteristika učitelů vyučujících předměty související se sexuální výchovou.....	40
Tabulka 2: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Odpověď na otázku “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”	57
Tabulka 3: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Odpověď na otázku:” Poslal ti někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?” .	58
Tabulka 4: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Odpověď na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	58
Tabulka 5: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	59
Tabulka 6 Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	60
Tabulka 7: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	61
Tabulka 8: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 Vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	61
Tabulka 9: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	62
Tabulka 10: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”	63
Tabulka 11: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	64

Seznam grafů

Graf 1: Přehled respondentů podle pohlaví	49
Graf 2: Přehled respondentů podle tříd	49
Graf 4: Vyhodnocení otázky: Chtěl po tobě někdo poslat své fotografie či videa s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?	50
Graf 5: Vyhodnocení otázky: Kdo po tobě chtěl svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle poslat?	51
Graf 6: Vyhodnocení otázky: Poslal ti někdy někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?	51
Graf 7: Vyhodnocení otázky: Pokud ano, kdo ti svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle poslal?	52
Graf 8: Vyhodnocení otázky: Dostal/a jsi někdy nevyžádanou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?	53
Graf 9: Vyhodnocení otázky: Přes co jsi komunikoval/a s člověkem ohledně fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?	54
Graf 10: Vyhodnocení otázky: Mluví učitel/ka během výuky o rizicích, která z pohledu sexuální výchovy plynou z používání internetu? Témata, která jste probírali, zakroužkuj. Zdroj: (vlastní zdroj)	55
Graf 11: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”	62
Graf 12: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”	63
Graf 13: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“	64

Úvod

Tématem diplomové práce je prevence sexuálního rizikového chování a výuka sexuální výchovy na druhém stupni základních škol. Cílem je komparace oficiálních metodických materiálů MŠMT a odborných publikací a pojetí konkrétní základní školy formou případové studie a zjištění, zda sexuální výchova a prevence sexuálního rizikového chování na druhém stupni obsahově pokrývá aktuální problémy a témata současného digitálního věku. Práce se zaměřuje na kvantitativní výzkum u žáků, kvalitativní výzkum u pedagogů, kteří danou problematiku vyučují, a také na analýzu aktuálních trendů na základě dostupné literatury. Výsledky šetření budou shrnuty do návrhu doporučení, které by bylo vhodné na základě výzkumu realizovat.

Toto téma práce jsem si vybrala, protože mám zkušenosti s prací asistentky pedagoga na základní škole a zároveň jsem pracovala jako terénní pracovnice v nízkoprahovém zařízení. Setkala jsem se zde s několika kauzami, kde se řešil sexting a děti se kvůli tomu dostaly do problémů. Proto je za mě důležité těmto problémům předcházet kvalitní sexuální výchovou, která žákům osvětlí možná rizika a připraví je na to, jak se před těmito riziky chránit a jaké chování je pro ně bezpečné.

Jako studentka sociální pedagogiky vnímám sociální pedagogiku tak, že vytváří vazby mezi školou a společností, a proto téma sexuální výchovy vnímám přesně jako jedno z témat, které je na pomezí těchto dvou „světů“ a tím, že sexuální výchova by měla začínat v rodině, tak do sociální pedagogiky patří.

Sexualita je důležitou součástí osobnosti a nelze ji oddělit od ostatních aspektů života. Termín „sexualita“ vznikl v devatenáctém století, související s biologickým a sociálním chováním.

Passáro uvádí, že sexualita je ovlivněna interakcí biologických, psychologických, sociálních, ekonomických, politických, kulturních, etických, právních, historických, náboženských a duchovních faktorů. Sexualita je součástí sociálního a kulturního kontrolního kontextu, takže by toto téma nemělo zahrnovat jen biologické aspekty, jako je například antikoncepce nebo sexuálně přenosné infekce (Pássaro et al., 2019).

Dospívající získávají informace o sexu a pubertálním vývoji z mnoha zdrojů, včetně vrstevníků, rodičů, médií, školní sexuální výchovy a zdravotníků. Informace o sexu a jeho zdravotních důsledcích získané od vrstevníků a médií nemusí být vždy přesné, protože povinnost připadá na rodiče, zdravotníky a školy. McElderry & Omar uvádí, že školy by se měly snažit poskytovat úplné a komplexní informace o sexu, sexuálně přenosných infekcích, těhotenství a jeho zdravotních rizicích, možnostech antikoncepce a

psychologických obavách souvisejících se sexem a výhodách abstinence (McElderry & Omar, 2003).

Sexuální výchova je stále velmi aktuálním a diskutovaným tématem. Názory odborníků i veřejnosti se značně liší. Sexuální výchova by měla začínat již v rodině. Například známý sexuolog MUDr. Trojan uvádí, že sexuální výchova začíná již při narození. Často se ale stává, že by rodiče rádi s dětmi o sexu mluvili, ale nevědí jak. Jejich rodiče s nimi také nemluvili a celkově je téma sexuality hodně tabuizované (Trojan, 2009).

Pokud s dětmi rodiče toto téma neprobírají, děti si samy najdou cestu, jak o něm získat informace. Reakce a postoje rodičů a dalších blízkých lidí jako například přátel, ale i pedagogů hodně ovlivňují přístup k sexualitě dítěte v dospělosti. Velkou roli má také kulturní a sociální prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Roli hrají i informační technologie a to, zda vůbec a jaké možnosti má dítě v získávání informací o sexu (Jonášová, 2012).

1. Sexuální výchova

Sexuální výchovu každý odborník definuje mírně odlišně. Doba, kdy byla sexuální výchova definována jen na tělesné změny a reprodukci, je však dávno pryč. Podle moderních definic odborníků je sexuální výchova komplexní předmět a patří do ní nejen komunikace o biologických rozdílech, sexu, ale hlavně také o vztazích mezi lidmi i vztahu člověka k sobě samému.

Podle Täubnera je sexuální výchova činnost, během které vychovávaný v dlouhodobém horizontu a díky vzájemnému fungování přebírá postoje, hodnoty, znalosti i vzorce sexuálního chování vychovatele (Täubner, 1996).

Uzel tvrdí, že díky sexuální výchově se mladí lidé připraví nejen na sexuální život, ale zároveň dokáží navazovat naplňující vztahy. Důležité je podle něj také osvěta týkající se pohlavně přenosných nemocí (Uzel, 2006).

Prevendárová do sexuální výchovy zahrnuje vše, co spadá do výchovy zralé osobnosti, která pak díky tomu zvládá navazovat dobře fungující vztahy (Prevendárová, 2002).

Podle Täubnera přináší sexuální výchova lidem mnohá pozitiva. Počínaje nabýváním potřebných vědomostí a pozitivním vnímáním sebe sama, ale i svého okolí, konče navazováním naplňujících vztahů, vytvářením si zdravých návyků a rozvojem celé osobnosti (Täubner, 1996).

Podle Trojana by sexuální výchova měla začínat v rodině a skvělé by bylo, kdyby se rodičům dařilo podporovat ve svých dětech zdravý postoj ke svému tělu i své sexualitě a předávat dětem důležité mravní zásady a vzory (Trojan, 2009).

Janiš tvrdí, že sexuální výchova by měla být komplexní. Díky tomu může pomáhat utvářet schopné osobnosti se zdravým postojem k sobě i ke svému okolí (Janiš, 2008).

Témata jako je anatomie, pohlavní styk, těhotenství, porod, puberta tvoří jen malou část obsahu sexuální výchovy. Na sexuální výchovu by se lidé měli dívat v širších souvislostech. Důležité je také vzhled těla, mezilidské vztahy, vztah k sobě samému, vzájemná úcta a respekt, hodnoty, rozhodování a mnoho dalšího, co by mělo také patřit do sexuální výchovy (Trojan, 2009).

1.1 Historie sexuální výchovy

Počátky se objevují již v 18. století. V Čechách se jí již v 18. století věnoval B. Bolzano (1781 – 1848) (Janiš & Marková, 2007).

Za průkopníky v oblasti sexuální výchovy jsou považováni sexuologové A. H. Forel (1848 – 1931) a H. H. Elis (1858 – 1939) (Rašková, 2008).

První ucelené koncepce vznikaly zhruba ve druhé polovině 19. století. Sexuální výchova se nejprve zaměřovala na tělesné změny a reprodukci, k tomuto tématu později přibyla výchova k partnerství, manželství a rodičovství a dnes do sexuální výchovy náleží i pohled na způsob života a dobré vztahy (Janiš 2008).

Po první světové válce se v českých školách objevuje „pohlavní výchova“. Ta se vztahovala jen na žáky, kterým bylo více než dvanáct let. Učitelé mohli žáky informovat jenom výjimečně a jedině mezi čtyřma očima. Jinak měli pohlavní výchovu na starost lékaři (Rašková, 2008).

Později se téma sexuality začalo objevovat v odborných lékařských časopisech. Začínají se objevovat názory, že sexuální výchova má důležitou roli v rodině, ale měla by být i ve školách. V přírodopise je žákům vysvětleno, jak funguje pohlavní soustava a nově se v ní žáci dozívají například i o tématu výběru budoucího partnera a dalších morálních tématech, která se sexualitou souvisí (Janiš & Marková, 2007).

Štech prosazoval, aby byl garantem pohlavní výchovy lékař, který připraví podklady pro učitele. A také zmínil, že by pohlavní výchova mohla probíhat formou koedukace (Rašková, 2008).

K odtabuizování témat sexuální výchovy přispěla i kniha „Mravní názory“, kterou napsal T. G. Masaryk roku 1923. A přispělo k tomu i založení prvního sexuologického univerzitního ústavu v Praze – „Ústav pro studium pohlavnosti“ roku 1921. Ten stále existuje, dnes se však nazývá „Sexuologický ústav“ (Šulová, 2011).

V roce 1960 byla ve Věstníku ministerstva školství pokynem zadána „výchova k rodičovství“ devítiletým základním školám (Svobodová, Vodrážka, 1977 In Rašková, 2008 s. 25). Zatím nefungoval princip koedukace. Učilo se formou besed s lékaři a zdravotníky. Učivo nebylo součástí učebních osnov (Rašková, 2008).

Později, v 70. letech 20. století, si sexuální výchova začala získávat více pozornosti. Dokonce byla vypracována koncepce výchovy k rodičovství. (Rašková, 2008).

Výuka byla rozdělena na tři etapy. Výuka pro děti ve věku od šesti do deseti let, pro děti ve věku od jedenácti do dvanácti let a poté pro děti ve věku od třinácti do patnácti

let. Nejdříve se mělo začít s výukou výchovy k rodičovství na 1. stupni základní školy, ale bylo to pouze nezávazné doporučení pro učitele, kteří výuku realizovali (Rašková, 2008).

Název „sexuální výchova“ byl ustálen až v 80. letech 20. století. Na našem území se používal pojem „*výchova k manželství a rodičovství*“. Později ve druhé polovině 90. let 20. století se název změnil na „*rodinnou a sexuální výchovu*“ (Rašková, 2008 s. 25 - 27).

Sexuální výchova se začala více podobat té současné díky několika faktorům. Jednak docházelo k odstranění tabu z tématu díky psychoanalýze. Svůj podíl měl i rozvoj antikoncepce, sexuální revoluce v 60. letech a objevení rizika viru HIV, který způsobuje smrtelnou nemoc AIDS (Šulová, 2011).

V současnosti se v primárním vzdělávání sexuální výchova vyučuje v rámci několika předmětů formou koedukované výuky (Rašková, 2008).

Na sexuální výchově se nepodílí jen škola, ale i další subjekty (nadace, speciální centra, poradenská zařízení aj.) (Rašková, 2008).

1.2 Důležitost, obsah, principy a cíle sexuální výchovy

Důležitost sexuální výchovy

Nynější svět je přesexualizovaný. Děti od malička slyšají různé informace o sexu. Hodně rodičů by se divilo, kdyby slyšeli mluvit žáky z prvního stupně základní školy. Podle Weisse děti do devíti let přijímají věci kolem sexu naprosto přirozeně. V tomto věku lze s nimi nejspíše mluvit o sexu. Tato doba by se neměla promarnit, protože pak se začnou stydět děti i rodiče (Weiss, 2010). Níže jsou zmíněny některé hlavní úkoly, které má sexuální výchova:

1) Podporovat vztahy a komunikaci

Je žádoucí podporovat děti v kladení otázek a nedělat z věcí kolem sexu a intimity tabu. Pokud se rodiče či pedagogové otázkám vyhýbají a odmítají na ně odpovídat, děti se jich přestanou ptát. Rodiče a učitelé se projeví jako někdo, s kým o tom nemohou mluvit, a proto začnou pátrat po informacích u svých vrstevníků, na internetu, nebo dokonce i v pornografii (Štěrbová et al., 2017).

2) Vytvářet přirozený vztahu ke svému tělu

Každé dítě prožívá své nejistoty, má obavy, občas ho něco trápí nebo naopak těší. Díky otevřeným rozhovorům a komunikaci se děti mohou dozvídat informace o svém těle, vědět, co je normální a předvídat, co je čeká. To jim velmi pomůže přijímat své tělo a vytvořit si k němu pozitivní vztah a v budoucnu přijmout vlastní sexualitu (Štěrbová et al., 2017).

3) Chránit děti před zneužíváním

Děti by se měly naučit odmítat doteky, které se jim nelíbí již v mateřské škole. Základním cílem sexuální výchovy by bylo ochránit děti a znemožnit tak případné sexuální zneužívání. Vzhledem k tomu, že za mnohými případy sexuálního zneužívání stojí nejbližší rodina, měli by děti učit, jak mohou využívat své právo říkat ne, i učitelé ve škole (Weiss, 2010).

Sexuální zneužití je velké trauma a o to horší je, pokud se stane v dětství. Proto by se děti již od malička měly umět bránit nebezpečí, nebo ho alespoň minimalizovat. Dítě musí znát základní sexuální pojmy, musí umět rozeznat nebezpečí, znát svá práva a umět je chránit. Nelze se spolehnout na to, že se děti naučí vzdorovat možným nástrahám a nebezpečí tím, že to odkoukají z televize nebo od kamarádů. Děti by měly mít u rodičů i pedagogů podporu a důvěru, aby se jim nebály s čímkoli svěřit (Jonášová, 2012).

Jedním z nejhorších zločinů, kterého se lidé mohou na dětech dopustit, je sexuální zneužívání. Mnohým obětem sexuálního obtěžování nebylo ani 6 let. Většinu případů zneužívání dětí působí lidé z jejich blízkého okolí i z rodiny (Trojan, 2009).

4) Zodpovědněji přistupovat k zahájení sexuálního života

Dospívající obvykle získávají první sexuální zkušenosti v patnácti až osmnácti letech. Někteří z nich i dříve. Výzkumy prokazují, že lidé, kteří měli dětství a dospívání dostatek pravdivých informací o sexualitě, se později v začátcích svého sexuálního života chovali zodpovědněji (Štěrbová et al., 2017).

5) Zorientovat se v obrovském množství informací o intimitě a sexu

Důležité je mluvit s dětmi o sexualitě. Pokud v tomto ohledu nefungují rodiče, zásadní roli má škola. Pedagogové by při hodinách sexuální výchovy měli děti vést k tomu, že není ostuda se na cokoli zeptat (Trojan, 2009).

6) Předcházet rizikovému sexuálnímu chování

Do rizikového sexuálního chování je řazen brzký začátek pohlavního života, promiskuitní chování, prostituce, nebezpečné sexuální praktiky, pohlavní styk bez použití ochrany a mnoho dalších. Sexuální život v dospívání přináší určitá rizika: nechtěná těhotenství, nemoci přenosné pohlavním stykem a to, co způsobují – například záněty, neplodnost, mimoděložní těhotenství, infekce a event. nedonošenost prvorozců, psychosociální poruchy. Nezralé motivace pro intimní život přicházejí v dospívání a relativně často zahrnují tlak vrstevníků nebo partnera. Dospívající řeší sexem svou momentální nesnáz, například jim chybí blízký citový vztah nebo nemají dostatek sebevědomí a sebedůvěry. Dospívající mají mylnou představu „normy“ (Například si myslí, že jsou nenormální, pokud se sexem ještě nezačali) (Kabíček et al., 2014).

Obsah sexuální výchovy

(Täubner, 1996) obsah sexuální výchovy dělí do tří oblastí:

- Informativně poznávací (kognitivní) oblast
- Emotivně postojová oblast
- Oblast dovedností, návyků a chování

První z oblastí je oblast informativně poznávací. Zde hraje velkou roli to, že některé informace jsou pro děti neaktuální a nesrozumitelné, ale pokud se jim podají přiměřeně jejich věku, tak jim porozumí.

Oblast emotivně postojová slouží k tomu, aby si děti vytvořili správné emotivní postoje, týkajících se získaných informací, dovedností a návyků.

Poslední je oblast dovedností, návyků a chování. Jak již název napovídá, tato oblast by měla sloužit k tomu, aby si žáci osvojili praktické dovednosti, návyky a chování.

Principy sexuální výchovy

Täubner pojmenoval 10 základních principů, mezi které patří například spolupráce rodiny a školy, vědeckost, důraz na etiku, důležitost důvěry, společné vzdělávání dívek a chlapců, aktivita dítěte a spolupráce s dítětem důležitá role osobnosti učitele a další (Täubner, 1996).

Brázdilová uvádí, že principy byly doplněny o další, jako například laskavý a přátelský přístup pedagogů, důležitost empatie, právo chybovat, jedinečnost každé osobnosti, tolerance ke druhým a další (Brázdilová et al., 1994).

Cíle sexuální výchovy

Täubner tvrdí, že důležitými cíli sexuální výchovy je nabytí dovedností a vědomostí o lidské sexualitě, mezilidských vztazích, o manželském soužití o rodičovství a o všem, co má souvislost se sexualitou (Täubner, 1996).

Šulová uvádí, že sexuální výchova má tři základní kategorie cílů. Jedná se o kognitivní cíle, emocionální a postojové cíle a cíle, které se pojí s osvojováním dovedností a činností (Šulová, 2011).

1.3 Sexuální výchova v rodině versus sexuální výchova ve školách

Mluvit s dětmi o sexualitě je velmi důležité. Někteří rodiče dobře zvládají mluvit se svými dětmi, zodpovídat jejich všetečné dotazy a vše jim vysvětlit přiměřeně jejich věku. Pokud to ale v rodině z nějakého důvodu nefunguje, měla by fungovat sexuální výchova ve školách.

Trojan uvádí, že sexuální výchova by měla začít hned, jak dítě přijde na svět. Samozřejmě přiměřeně k jeho věku. Chybou podle něj je, když rodiče propásnou mnoho let, než s dětmi začnou mluvit o sexualitě, pokud vůbec začnou (Trojan, 2009).

Podle Josefikové existuje několik důvodů, proč sexuální výchova nefunguje v rodinách. Jedním z důvodů je například to, že rodiče neví, jak s dětmi komunikovat a chybí jim dostatek informací. Dalším důvodem jsou obavy a zábrany, které při představě komunikace se svými dětmi o sexualitě rodiče pocítují nebo to, že rodiče s dětmi nemají důvěrný vztah. Někteří rodiče řeší svou vlastní sexualitu (Štěrbová et al., 2017).

Rodiče by měli dávat pohlavním orgánům pravé názvy a ne je nazývat zdobnělinami. To může vést k tomu, že děti berou pohlavní orgány něco, o čem se moc nemá mluvit a za co se lidé spíše stydí (Trojan, 2009).

Často je sexuální výchova formována úzkým chápáním sexuality se zaměřením na sexuální kontakty, sexuální anatomii, reprodukci, antikoncepci a prevenci nemocí. Ale na sexuální výchovu by mělo být nahlíženo jako na proces celoživotního učení získávání informací a formování postojů, přesvědčení a hodnot o vztazích, intimitě a identitě (Cense et al., 2020).

2. Výuka sexuální výchovy na základních školách v ČR

Výuka sexuální výchovy má v České republice základy v dokumentech, které byly schváleny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dále zmiňovaného jako MŠMT.

Sexuální výchova a související problematiku má na starost MŠMT a spolu s ostatními oblastmi sexuální prevence částečně spadá i pod resort Ministerstva zdravotnictví dále zmiňovaného jako MZ. Zatím neexistuje v otázkách prevence obecně integrovaný přístup MŠMT a MZ. MZ se soustředí spíše na sexuální prevenci externími programy. Sice již byl vytvořen jednotný multiresortní plán prevence, ale zatím nebyl implementován (Milovský et al, 2015).

Rámcové vzdělávací programy (RVP)

Pravidla pro výuku sexuální výchovy na českých školách určují závazné dokumenty, které vydává MŠMT. Na národní úrovni jde o Národní program vzdělávání, který vymezuje vzdělávání jako celek a pod něj náleží tzv. Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP), které jsou sestaveny pro jednotlivé stupně školního vzdělávání. Na základě těchto programů si každá škola samostatně připravuje Školní vzdělávací programy (ŠVP). Rámcové vzdělávací programy jsou veřejně přístupné dokumenty. Do vzdělání jsou ustanoveny školským zákonem č. 561/2004 Sb (MŠMT, 2008).

Na rozdíl od dřívějších osnov rámcové vzdělávací programy nedefinují konkrétní obsah učiva, které by se měly děti naučit, ale dovednosti, které by si měly osvojit a zvládat.

RVP jsou rozděleny na vzdělávací oblasti a vzdělávací obory. Sexuální výchova není zavedena jako samostatná vzdělávací oblast či obor. Není vyučována jako samostatný předmět. Sexuální výchova je dle RVP zařazena do předmětů: Výchova ke zdraví a Etická výchova (MŠMT, 2021).

Rámcové vzdělávací programy slouží jako podklad pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Stanovují obsah vzdělávání, podmínky průběhu vzdělávání, personální a organizační podmínky a mnoho dalšího. Tyto programy by měly odpovídat aktuálním poznatkům vědy a jejich tvorbu zajišťují ministerstva prostřednictvím odborníků vědy a praxe. Řadí se sem samozřejmě i pedagogika nebo například psychologie.

Pro sexuální výchovu jsou z obsahu RVP nejpodstatnější dvě vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví (MŠMT, 2021).

RVP také stanovuje výstupy, co by měli žáci po dokončení vzdělávacích okruhů znát a splňovat. Příkladem je třeba to, že se chová obezřetně s cizími lidmi nebo zvládne rozpoznat manipulaci a umí proti ní použít komunikační obrany.

Školní vzdělávací programy

Školní vzdělávací programy (ŠVP) si vytvářejí jednotlivé školy na základě rámcových vzdělávacích programů. Mohou být uspořádány v rámci jednotlivých předmětů nebo jiných ucelených částí učiva.

Školní vzdělávací programy jsou vydávány a zveřejňovány vedením školy nebo školského zařízení. A kdokoli do nich může nahlédnout, nebo si pořídit výpis.

ŠVP stanovují cíle vzdělání, obsah a časový plán, podmínky přijímacího řízení, podmínky ukončení vzdělání, podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví a další důležité informace (MŠMT, 2008).

2.1 Metodické materiály MŠMT, učebnice a další materiály

Výuka sexuální výchovy je na školách zařazena do jiných předmětů – přírodopisu, výchovy ke zdraví, občanské výchovy a dalších. Učitelé často vyučují podle osnov učebnic, se kterými jsou zvyklí pracovat.

. V roce 2016 je na seznamu učebnic pro ZŠ 548 knih určených pro I. stupeň a 496 určených pro II. stupeň – ani jedna se nevěnuje speciálně tématu sexuální výchovy (MŠMT, 2016). Podle Hroznové obsahová analýza učebnic a cvičebnic ukázala majoritně biologický přístup, chybění holistické perspektivy a absenci některých témat (Hroznová, 2015).

Obecným dokumentem věnujícím se oblasti prevence je Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027. Navazuje na předchozí zkušenosti resortu i meziřesortních orgánů a z konzultací s metodiky prevence. Dokument popisuje přístup k prevenci obecně, její cílové skupiny, terminologii, legislativu, vzdělávání a další. Oblast sexuální výchovy je zde zmíněná pouze jako jedna z mnoha oblastí, bez konkretizace postupů v této oblasti. Mezi formy rizikového chování je zde zařazeno i sexuální rizikové chování (MŠMT, 2019).

V roce 2010 MŠMT vydalo „Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách“, které mělo být podkladem a doplňujícím materiálem pro pedagogy, kteří vyučují sexuální výchovu, a také to byl průvodní dokument pro příručku vydanou v roce 2009 Sexuální výchova - Vybraná témata (Fífková et al., 2009).

Dokument „Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách“

Dokument je spíše teoretický. Je v něm například popsáno, co by měla škola zohlednit v ŠVP (školní vzdělávací program) a MPP (minimální preventivní program školy). Jedná se o specifika z pohledu regionů, kde se děti vyskytují, z pohledu etnika, národnosti a náboženství. Dále by měla škola zohlednit, zda u žáků rostou formy rizikového chování, jaký je jejich kolektiv ve třídě i celkové klima ve škole.

Dále se zde autoři vyjadřují k personálním podmínkám, tedy zejména k osobnosti vyučujícího pedagoga, k řediteli školy i školnímu metodikovi prevence.

Mluví se zde například i o organizačních podmínkách, formách a metodách výuky. O podmínkách spolupráce školy s rodinou a také o specifických sexuální výchovy u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (MŠMT, 2010).

Příručka Sexuální výchova - Vybraná témata

Tato příručka je určena pro učitele základních škol a byla vydána v Praze, v roce 2009. Může být použita i pro sexuální výchovu na středních školách.

Příručka Sexuální výchova - Vybraná témata obsahuje 16 kapitol. Na příručce se spolupodílelo celkem 14 autorů. Každá kapitola je napsána na jiné téma a většinou za ní stojí jiný autor/ autoři (Fífková et al., 2009).

První kapitola popisuje sexuální výchovu z pohledu etiky. Autorkou této kapitoly je Kubrichtová. Kapitola není příliš konkrétní a praktická. Mluví se v ní o propojení sexuální výchovy s etikou, o důležitosti hodnot, sociálních faktorů, vlivu prostředí, ale i o důležitosti respektu a dalších věcí (Kubrichtová., 2009).

Autorkou druhé kapitoly je také Kubrichtová, která v této kapitole popisuje Rámcový vzdělávací program z pohledu sexuální výchovy a zároveň se tu vyskytují vypsané klíčové kompetence a výstupy, kterých by měli žáci během vzdělávání dosáhnout, není však prakticky popsáno, jak jich dosáhnout (Kubrichtová., 2009).

Třetí kapitola se týká ochrany reprodukčního zdraví a jejím autorem je Unzeitig. Zde je popsáno, co se děje s lidským tělem v období dospívání, je zde podrobně popsána menstruace a jsou zde uvedeny některé praktické tipy autora (například po kolika hodinách vyměňovat menstruační tampon a jak tampon zavést do pochvy). Jsou zde popsány i jednotlivé metody antikoncepce a zároveň jsou zde rozepsány běžné mýty s vysvětleními a komentáři. Kapitola je dost prakticky zaměřená (Unzeitig., 2009).

Ve čtvrté kapitole Procházka uvádí hlavní fakta o HIV/ AIDS – epidemiologie, klinické projevy HIV infekce, testování, přenos, prevence, společenské aspekty, nevládní organizace a je zde i několik otázek + odpovědí (Procházka, 2009).

Uzel, který je autorem páté kapitoly o sexuálně přenosných nemocech, mluví o tom, co je to bezpečný sex, popisuje sexuálně přenosné nemoci (syfilis, kapavku, chlamydie, gardnerelly a mykoplazmata, genitální opar, další virové infekce, HIV/AIDS, prvoky a parazity. Na konci kapitoly je zodpovězeno 5 otázek (Uzel, 2009).

V šesté kapitole Fífková popisuje, co je sexuální orientace (zmíněna je heterosexuality, homosexualita a bisexualita), pohlavní identita a transsexualita a pak mýty a jejich vyvrácení (Fífková et al., 2009).

V sedmé kapitole autorka Fífková popisuje deviace v sexuální orientaci (pedofilie, hebefilie a efebofilie, fetišismus, zoofilie). Dále jsou zde popsány některé deviace v sexuálním chování (exhibicionismus, voyeurismus, frotérství, tušérství, patologická sexuální agresivita, sadismus a masochismus). Také jsou zde zmíněny způsoby zjišťování sexuálních odchylek, jejich léčba a je zde popsán pojem deviantní chování. Nechybí ani mýty a jejich vyvrácení. (Fífková, 2009).

Osmá kapitola se týká sexuálních dysfunkcí, autorkou je také Fífková a kapitola je rozdělena na dysfunkce mužské a ženské. Nechybí ani slovník na vysvětlení použitých pojmů a zodpovězené mýty. Kapitola je zpracována velmi prakticky a s respektujícím a laskavým přístupem (Fífková, 2009).

V deváté kapitole je popsána sexuální výchova a související legislativa. Autorka Veselá uvádí, že sexuální výchova stojí na zásadách rovnosti, vzájemné úcty a respektu svobodného šíření poznatků. Cíle sexuální výchovy dle autorky jsou rozvoj osobnosti, odpovědnost a sociální soudržnost, rovnost mužů a žen. Dále autorka v kapitole uvádí normy, zákony a paragrafy vztahující se k sexuální výchově (Veselá., 2009).

V desáté kapitole se mluví o sexualitě, médiích a bezpečném internetu. Tuto kapitolu psali společně 2 autoři, Machuta a Písecký, a popisují zde internet jako prostor, který je nebezpečný, když si uživatelé nedávají dostatečný pozor. Stejně jako u jiných

kapitol tu nechybí ani mýty a jejich vyvrácení. Dále jsou zde vypsána zajímavá fakta, zjištěná z výzkumu TNS AISA, který byl realizován pro nadaci Naše dítě v roce 2009, například, že 70% dětí na internetu navštěvuje diskuzní skupiny (Machuta, Písecký, 2009).

Rozsáhlá je kapitola o genderových aspektech sexuální výchovy. Autorka Jarkovská popisuje, o čem je dobré při hodinách sexuální výchovy mluvit, na co se zaměřit a zároveň čeho se vyvarovat. Zároveň je napsána velmi nadčasově. Jsou zde také otázky a odpovědi (Jarkovská, 2009).

Dvanáctá kapitola je o syndromu CAN. Zde Hricz popisuje, co je syndrom CAN (Child Abuse and Neglect), jaké jsou jeho formy a projevy. Autor popisuje také diagnostiku a terapii tohoto syndromu a jak mohou terapeuti intervenovat. Nechybí zde ani výpis signálů, ze kterých se dá poznat, že je dítě zneužíváno sexuálně. Jsou zde vypsány hlavní možné trestně právní postihy, anebo například i to, jak se dá zneužívanému dítěti pomoci. Na závěr jsou uvedeny otázky a úkoly, které vyplývají z předchozího textu (Hricz, 2009).

Ve třinácté kapitole se mluví o sexuální výchově v rodině a ve škole. Autorka Sopková zde píše hlavně o tom, že v ideálním případě by sexuální výchova měla začít už v rodině a škola by měla s rodinou spolupracovat. Zároveň je ale důležité zmínit, že ne všechny děti mají možnost dozvědět se potřebné informace v rodině a potom tento úkol přebírá škola, protože děti mají právo i na ty informace, které se týkají sexuální výchovy (Sopková, 2009).

Nechybí ani kapitola o sexuální výchově u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zde Porubský a Sopková uvádí doporučení, jak by měla škola přistupovat k dětem, které mají speciální vzdělávací potřeby a také k jejich rodičům, ale i k pedagogům, kteří tyto žáky vyučují (Porubský, Sopková, 2009).

V závěru příručky Petrnoušek uvedl několik praktických didaktických námětů na cvičení/hry a zároveň jsou zde tipy, jak se během cvičení chovat, jak s žáky jednat a jak je vyhodnocovat. Cílem cvičení je především zapojit žáky, vtáhnout je do tématu, získat jejich pozornost a jemně téma odlehčit, aby se o něm nebáli mluvit (Petrnoušek, 2009).

Na závěr příručka navrhuje, jak rozdělit učivo vzhledem k věku žáků do jednotlivých ročníků základní školy (Fífková et al., 2009).

Příručka by si hodně zasloužila inovovat, protože z rizik, které na děti číhají v současném digitálním věku, zde není zmíněno téměř nic kromě kapitoly o bezpečném

internetu, která je ale z dnešního pohledu nedostatečná. Pozitivem je, že příručka obsahuje praktické informace a tipy, jak je žákům předat, a otázky + odpovědi.

2.2 Odpůrci výuky sexuální výchovy

I když důvodů, proč učit sexuální výchovu je mnoho, najdou se i názory, které to naopak nedoporučují či považují výuku sexuální výchovy přímo za škodlivou.

Anchell argumentuje tím, že potenciální chyby ve výuce sexuální výchovy mohou děti doživotně poznamenat. A rodiče budou následně obviňovat učitele. Dále tvrdí, že cílem sexuální výchovy je užívat si promiskuitní život. Podle něj je sexualita díky sexuální výchově odlidštěna a brána pouze animálně za účelem krátkodobé rozkoše. Navíc jsou podle něj děti učeny o tom, že by si měly užívat rekreační sex, masturbaci a brát sexuální protějšky jen jako nástroje k rozkoši a ne jako partnery (Anchell, 2010).

2.3 Porovnání vybraných titulů pro výuku sexuální výchovy ve školách

Na trhu se dá sehnat mnoho titulů týkajících se sexuální výchovy. Vybrala jsem tři publikace od odborníků, které se dají půjčit v knihovně a zároveň koupit v knihkupectví.

Štěrbová, Dana., Šilerová, Lenka., Prouzová, Zuzana., & Autratová, I. Ty jsi holka, ty jsi kluk: Rodičům to není fuk, když se děti ptají na sexualitu (2017)

Tuto knihu napsaly autorky, které mají dlouholetou praxi. Obsahuje dvě části. První část je krásně ilustrovaná a je určena hlavně pro děti. Vyskytují se v ní příběhy a vyprávění pětileté Aničky a jejího sedmiletého sourozence Jirky. Prostřednictvím jejich zážitků se čtenáři a čtenářky dozvídají odpovědi na mnoho otázek ohledně lidského těla, hygieně, ale třeba i o tom, proč je lepší se bavit o všem s rodiči a nevyhledávat věci na internetu nebo jak je důležité umět říci ne a co si mohou a nemohou dovolovat lidé v okolí. Vyprávění je napsáno trochu pohádkovým stylem, který se dětem může zamlouvat. U každé otázky je boxík s otázkami, aby bylo jasné, co hlavního se čtenáři v kapitole dozvěděli (Štěrbová et al., 2017).

Druhá část knihy je určena rodičům nebo prarodičům. Je zde popsáno, proč je důležité s dětmi mluvit o sexualitě, a jsou zde rozebrána některá choulostivá témata a jak k nim přistupovat, například děti a masturbace. Je zde popsáno, jak mohou rodiče lépe překonat stud a nejistotu (Štěrbová et al., 2017).

Knihy je napsaná velmi laskavě, ale zasloužila by si aktualizovat. Kromě kapitoly, kde je napsáno, že si děti nemají o sexualitě vyhledávat informace na internetu, tu nejsou dostatečně popsána rizika, která dětem v online prostředí hrozí.

Trojan, Ondřej – Jak mluvit s dětmi o sexu (2009)

Tato kniha je věnována dětem, rodičům, ale i pedagogům. Je přehledně rozdělena do kapitol, které se dají číst za sebou nebo přeskakovat, podle toho, kterou informaci zrovna čtenáři potřebují. Kniha obsahuje odpovědi na mnoho otázek a je členěna podle věku dětí od tří do osmnácti let. Na začátku je například dobře vysvětleno, proč je důležité s dětmi o sexualitě mluvit přiměřeně jejich věku již od brzkého věku.

Ač byla kniha vydána již v roce 2009, obsahuje spoustu nadčasových informací. I přesto by si ale zasloužila aktualizovat, aby v ní byly zmíněny a popsány rizika plynoucí pro děti z používání digitálních technologií.

Šulová, Lenka, Fait, Tomáš, Weiss, Petr - Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví (2011)

Tato kniha je psána poměrně hodně odborně. Obsahuje několik oddílů, například „Sexuální zrání a formování sexuální identity“, „Sexuálně reprodukční zdraví – obecná témata“. Na knize se spolupodílelo mnoho lékařů a dalších odborníků.

Knihy pokrývá široký záběr témat, ale není zde napsáno nic o tom, jak s dětmi komunikovat o sexualitě. Dále zde nejsou popsána žádná rizika, která vyplývají z používání moderních technologií.

Porovnání vybraných titulů

Všechny tři knihy jsou odborně napsány. První dvě knihy jsou určeny i dětem a rodičům, jsou doplněny ilustracemi pro děti a je v nich dobře popsáno, jak s dětmi o sexualitě komunikovat. Oproti tomu kniha *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví* neobsahuje náměty, jak komunikovat s dětmi, ale obsahuje opravdu široký záběr odborných informací. Ideálním zdrojem informací je kombinace těchto knih. Bohužel na trhu není kniha, která by obsahovala v dostatečném rozsahu i informace o aktuálních rizicích, která dětem hrozí při používání digitálních technologií.

3. Aktuální problémy a témata současného digitálního věku

Digitální věk bývá označován jako informační věk nebo počítačový věk. Toto označení zachycuje všudypřítomnou výpočetní techniku a využívání technologií téměř ve všech aspektech lidské činnosti. Digitální interakce se stává definující charakteristikou lidských činností.

Internet se stal každodenní součástí komunikace nejen dospělých, ale i dětí. Je to místo, kam se chodí vzdělávat, bavit, poznávat, komunikovat s přáteli, ale také s cizími lidmi (Kopecký, 2015).

Technologická revoluce vedla k rostoucímu využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) adolescentní populací, čímž se vytvořil nový způsob socializace prostřednictvím virtuální sféry. Ve skutečnosti někteří dospívající preferují online komunikaci před komunikací tváří v tvář. Používání internetu, sociálních médií a instant messagingu jsou tedy nástroje, které chlapci a dívky běžně používají jak ve vztahu s vrstevníky, tak ve vztazích. Jejich rostoucí dopad na adolescenty se v posledních letech stal hlavním problémem pedagogů a výzkumníků. Vzhledem k tomu, že se adolescenti nacházejí v klíčové vývojové fázi svého života, ve které zažívají nové formy mezilidských a afektivních vztahů, jako je zamilovanost, objevují se nové zájmy a potřeby, stejně jako první vztahy a také první sexuální vztahy (Rodríguez-Castro et al., 2021).

Role internetu ve zdraví a pohodě dětí a mládeže se právě začíná objevovat jako relevantní problém ve výzkumu veřejného zdraví. (Genius & Genius, 2005).

Internetová dostupnost poskytla dětem a mládeži mimořádné příležitosti pro vzdělávání, zábavu a komunikaci. Internet je však do značné míry necenzurován a jen částečně regulován, čímž se vytváří nový kontext, ve kterém děti a mládež mohou být vystaveny různým formám násilí, ubližování, a zneužívání (Chisholm, 2006).

Mezi potenciální rizika patří sexuální zneužívání dětí a mládeže. Internet vzbuzuje značné obavy. Internet poskytuje dospělým, kteří mají sexuální zájem o děti a mládež, příležitosti k nabádání, vykořisťování, obtěžování, vytváření obrázků zneužívání a účast na násilných činech.

Internet může tyto činnosti usnadnit tím, že poskytuje jednoduché a rychlé prostředky komunikace, která umožňuje jednotlivcům zůstat v anonymitě, vytvářet falešné identity, nebo se zkreslovat (Stanley, 2001).

Komunikace na internetu se odehrává ve virtuálním prostředí. Tato komunikace se liší od běžné komunikace tím, že neobsahuje mnoho verbálních a neverbálních složek, ale odehrávají se při ní procesy, které se při běžné komunikaci nedějí, například online disinhibiční efekt.

Disinhibiční efekt stojí podle Kopeckého na šesti hlavních základech:

Anonymita (Skrytá identita pod přezdívkou, nehrozí následky a postihy.)

Neviditelnost (Není vidět, jak se účastníci komunikace tváří ani jak vypadají.)

Asynchronicita (Uživatel nemusí reagovat hned jako v běžné komunikaci.)

Solipsistická introjekce (Člověk si vytváří vlastní představu o člověku, se kterým komunikuje jen na základě psaného textu. Hodně tedy komunikuje spíše sám se sebou a realita je ve skutečnosti jen fantazie.)

Disociativní představivost (Absence zodpovědnosti za své chování na internetu. Stačí vypnout počítač.)

Minimalizace autority (Na internetu jsou si všichni rovni bez ohledu na to, jaké role a společenské postavení mají v realitě) (Kopecký, 2015).

3.1 Rizikové chování

Rizikové chování stojí podle Procházky na takových vzorcích chování, které přináší pro jedince i společnosti mnohá rizika (Procházka, 2012).

Podle Sobotkové rizikové chování přináší jedinci, dalším osobám nebo prostředí či majetku poškození. (Sobotková, 2014).

Rizikové formy chování dětí v prostředí internetu

Dnešní dospívající vyrůstají s využitím informačních a komunikačních technologií jako své nedílné součásti každodenní život. To jim poskytuje široké možnosti, ale také je vystavuje online rizikům, jako je např. kybergrooming a viktimizace kyberšikany. Celosvětově rozšířené je používání informačních a komunikačních technologií (ICT) mezi mládeží. To umožňuje jak rozsáhlé příležitosti, ale také je vystavuje sexuálním a agresivním online rizikům, včetně kybergroomingu. (Wachs et al., 2018).

Lze mít za to, že komunikační technologie nejenže mají potenciál měnit parametry viktimologie na třech úrovních, tj. dostupnost, příležitost a zranitelnost, ale také změnit dynamiku trestné činnosti nespočty způsoby, včetně schopnosti zvyšovat počet

virtuálních míst činu. Obvykle zatímco rodiče dávají pozor na lidi, se kterými se děti stýkají ve skutečném světě, nejsou tak ostražití vůči dospívajícím dětem, které přicházejí do kontaktu s virtuálními světy, a to má jednoznačně dopad na přístupnost dětí. Kromě toho existuje dostatek důkazů, že internet poskytuje větší příležitost dospělým nebo dospívajícím se sexuálním zájmem o děti získat přístup k dětem, často i když je doma dítě i jeho rodiče. Komunikace mezi obětí a predátorem může probíhat, když jsou oba ve svých domovech ve skutečném světě, ale sdílejí soukromý virtuální prostor. Tato skutečnost by měla mít významný dopad na naše chápání rozsahu a povahu sexuálního zneužívání dětí nejen online, ale i obecně (Dehue et al., 2009).

Je pravděpodobné, že dostupnost a příležitosti budou stále více ovlivňovat děti, které přecházejí z prostředí pevného internetu do mobilního. Dostupnost mobilních telefonů, které děti považují za svůj soukromý majetek, usnadní dospělým sexuální zájem o děti a možnost naplánovat kontakt s dětmi ve virtuálním prostředí (Wachs et al., 2018).

Pokud děti přistupují k internetu přes mobilní telefony, jsou potenciálně kdykoli dostupné, což umožňuje pedofilům větší příležitost na děti zacílit a kyberneticky je zneužít. Disinhibiční efekt je průvodním znakem rizikového chování na internetu, mezi které se řadí třeba sexting nebo kyberšikana a další jevy, které s tím souvisí (Kopecký, 2015).

Kyberšikana

Jedním z rizikových chování na internetu je například kyberšikana. Kyberšikana je podle autorů Hinduja a Patchin definována jako činnost, která se záměrně opakuje a při které je využíván počítač, mobilní telefon nebo jiné přístroje (Hinduja & Patchin, 2008).

Další autoři o kyberšikaně mluví jako o činnosti, která zahrnuje ponižování, vyhrožování, posmívání, ztrapňování, psychické trápení a další činnosti mezi mladistvými. Přičemž k těmto činnostem je používán internet a digitální technologie, například mobilní telefony (Dehue et al., 2009).

Kyberšikana může probíhat i jako dobírání si někoho stylem, který je mu nepříjemný. Toto chování se může dít přes mobilní telefon například prostřednictvím posílání zpráv, hovorů, nahrávání videí. Poté se materiály šíří přes různé chatovací aplikace, sociální sítě apod. (Ševčíková, 2014).

Mezi projevy kyberšikany podle Kopeckého patří zveřejňování ztrapňujících videí či fotografií, pomlouvání, krádež cizí identity a její neuzítí, ponižování pomocí falešně vytvořených profilů, vydírání, vyloučení z online komunity, zveřejňování citlivých informací o cizí osobě, zastrasování a vyhrožování, pomlouvání a další... (Kopecký, 2015).

Kybergrooming

Dalším rizikovým fenoménem, se kterým se děti na internetu mohou setkat, je kybergrooming. Kybergrooming (neboli online grooming) lze definovat jako navázání vztahu založeného na důvěře mezi nezletilými, a obvykle dospělí používající ICT k systematickému získávání a využívání nezletilých pro sexuální účely. Proces může zahrnovat jedno nebo několik z následujících: lichotky, síla, hrozby, úplatkářství a sexualizace. Proces může být pokaždé jiný v závislosti na chování pachatele a oběti (Wachs et al., 2018)

Kybergrooming lze definovat i jako činnost, během které si pachatel nebo i více pachatelů dohromady zmanipulují dítě tak, aby se dalo snadno zneužít. K cílům útoku patří i to, aby pachatelé získali přístup k dítěti, zajistili jeho poddajnost a mlčenlivost, aby se na to nepřišlo (Craven, Brown, Gilchrist, 2006).

Kybergrooming je podle některých autorů charakteristický (Kopecký, 2015):

- Manipulací (Manipulace může zahrnovat uplácení, lichocení, nabídky dárků či peněz, sexuální hrátky, manipulace silou a různé formy hrozeb.)
- Dostupností oběti (Díky internetu mohou pachatelé kontaktovat velké množství dětí, aniž by opustili svůj domov, navíc zůstávají v anonymitě.)
- Budováním „vztahu“ (Pro útočnicka je důležité získat důvěru dítěte a naklonit si ho na svou stranu.)
- Komunikací o sexu (Komunikace zahrnuje například posílání pornografických materiálů, sexuální narážky, vulgarismy,...) (O’Connell, 2003).
- Posuzováním rizik (Pachatel se rozhoduje, jak zajistí, aby ho nikdo neodhalil. Pachatelé se většinou chrání několika způsoby. Například si často mění IP adresy, vystupují pod falešnou identitou (Webster., 2012):

- Podváděním (Oběť těžko pozná, že pachatel lže. Může se vydávat třeba za kamaráda a mít falešnou identitu.)

Například oběti kybergroomingu a zneužívání může zobrazovat sexuální chování online (např. zveřejňování konkrétních textů, obrázků nebo videí online) v důsledku zneužívání, které může dále zvýšit riziko kyberšikany, kybergrooming nebo online zneužívání. A konečně, oběti kybergroomingu si mohou vyvinout obecný status oběti charakterizovaný ztrátou sebeúcty a zvýšeným sebeobviňováním (Wachs et al. 2018).

Sexting

S příchodem smartphonů bylo minulé desetiletí svědkem nového projevu adolescentního sexuálního chování známého jako sexting. Chytrými telefony mnoho dospívajících sdílí explicitní obrázky a videa, sami sebe s ostatními lidmi. Možné důsledky sextingu mladistvých se týkají fyzického (např. brzký začátek sexuálního života) i duševního zdraví (např. deprese, úzkosti,...).

Sexting je definovaný jako vytváření, sdílení a přeposílání sexuálně sugestivních nahých nebo téměř nahých obrázků přes internet. Sexting lze provozovat ve dvou základních formách: posílání explicitních fotografií a videí a dostávání explicitních fotografií a videí (Kopecký, 2012).

Výměna erotického/sexuálního a intimního obsahu, jako jsou textové zprávy, fotografie a/nebo videa prostřednictvím sociálních sítí nebo jiných elektronických zdrojů. Sexualita je součástí strategií intimního partnerského násilí prováděného prostřednictvím sexuálního vydírání. Sexuální vydírání spočívá ve vydírání osoby prostřednictvím intimního obrazu sebe sama, který sdílí prostřednictvím internetu prostřednictvím sextingu. Účelem tohoto vydírání je obvykle ovládnutí vůle oběti. Ve skutečnosti se sexting způsobený nátlakem partnera stal jedním z hlavních důvodů účasti mládeže na tomto chování, zejména dívek. Nedávný výzkum poukazuje na vztah mezi praktikami sextingu u adolescentů a násilím ze strany intimních partnerů, ale také konkrétněji na strategie kybernetické kontroly v partnerských vztazích, což je trend reprodukováný ve studiích, které ukazují, jak praktiky sextingu v páru jsou spojeny s pácháním kyberšikany. U dívek, které se svými partnery praktikují sexting, je tedy obvykle větší pravděpodobnost, že budou ve vztahu trpět nějakou formou kyberšikany. (Wachs et al., 2018)

Rizika spojená se sextingem

Citlivý materiál může být zneužit k vydírání, manipulaci, kyberšikaně apod. Uživatel ztrácí kontrolu nad šířením materiálu a nemůže si být jistý, že bude někdy odstraněn a nebude zneužit (Kamil Kopecký et al., 2014b).

Kvůli zveřejnění citlivých materiálů si může člověk poškodit svou společenskou pověst, v zaměstnání i ve vztazích. Hrozí, že oběť bude ponižována či dokonce napadána. Z nevinného sextingu se může snadno stát kyberšikana. Sexting často obětem působí psychické problémy. Například úzkost, která může vyústit až k sebevražedným sklonům (Curnutt, 2012).

Pornografie

Některé studie naznačují, že stále větší přístup k pornografii mají mladší věkové kategorie, první zhlédnutí je již dříve. Jádro pornografie prolíná mužské potěšení, nadvládu a násilí. Adolescenti uznávají, že pornografie je násilná, většina dokonce přiznává, že jsou jím ovlivněni ve svých osobních sexuálních zkušenostech. Při výzkumech bylo zjištěno, že chlapci, kteří provádějí nátlakové chování a sexuální zneužívání vůči své partnerce, rutinně mohou prohlížet pornografické stránky (Flood, 2009)

Přítomnost sexuálně explicitních materiálů výrazně vzrostla jak v hromadných sdělovacích prostředcích, tak v médiích. Se vznikem internetu se navíc stalo používání pornografie rozšířené po celém světě. Tento nárůst vzorců spotřeby lze částečně vysvětlit snadným přístupem k internetu, dále tím, že si to velká část populace může dovolit, a anonymitou, kterou internet zaručuje (Cense et al., 2020)

Podle provedené studie mezi univerzitními studenty je věk první expozice pornu dříve než ve dvanácti letech. Mladí lidé se mohou naučit sexuální praktiky a scénáře pro sex z pornografie, která může ovlivnit jejich očekávání a chování. Pornografie může být také považována za standard, podle kterého se posuzuje sexuální výkonnost a tělesné ideály v některých kvalitativních studiích. Zpráva z Velké Británie ukázala, že většina dospívajících používá porno, aby se dozvěděli více o sexu a aby zaplnili mezeru v sexu vzdělání (Flood, 2009).

3.2 Analýza trendů

V databázi Pubmed byly vyfiltrovány všechny odborné články související s tématem „sex education primary school“ za posledních 10 let. Databáze za posledních deset let vyfiltrovala 378 výsledků. S tématem sexuální výchovy na základních školách souviselo pouze 8 z nich. Tyto články byly podrobně rozebrány a vypsány jevy, které se opakovaly.

V téměř všech z vyfiltrovaných 8 relevantních článků se mluvilo o následujících jevech: sexting, kyberšikana a bezpečnost na internetu, pornografie a vliv médií, gender, pozitivní přístup.

Sexting, kyberšikana, bezpečnost na internetu

ŠVP by měl zahrnovat výuku o souhlasu, sextingu, kyberšikaně, bezpečnosti na internetu, sexuálním vykořisťování a sexuálním nátlaku.(Pound et al., 2017)

Žáci v Nizozemí chtějí, aby sexuální výchova přesáhla rámec biologické funkce, pohlavně přenosné nemoci a reprodukci, ale obsahovala i témata, jako je online komunikace, chování na internetu, vztahy a sexuální nátlak (Cense et al., 2020).

Vliv médií (Pornografie)

Vliv médií je jedním ze zastřešujících, ale často přehlížených faktorů, které ovlivňují sexuální zdraví dospívajících. Používání médií mezi dospívajícími je všudypřítomné - téměř všichni dospívající mají přístup k chytrému telefonu a k internetu. Přibližně polovina z nich uvádí, že jsou téměř neustále online. Takto vysoká míra využívání médií znamená, že dospívající jsou vystaveni neuvěřitelnému množství sexuálních odkazů. Jedna obsahová analýza zjistila, že většina filmů a televizních pořadů obsahuje sexuální obsah (Ward, Erickson, Lippman a Giaccardi, 2016). Odhady se v jednotlivých zemích liší. Studie ale zjistila, že značná menšina dospívajících záměrně vyhledává pornografii, ale i tak jsou pornografií pravidelně vystavováni i neúmyslně (Lee & Kim, 2017; Scull et al., 2021).

Sexuálně explicitní materiály nebo pornografie se staly široce dostupnými, zejména na internetu. Mezi dospívajícími i dospělými je častější konzumace pornografie spojena s permissivnějšími sexuálními postoji, jako je větší akceptace mimomanželského a náhodného sexu, s genderově specifickými postoji, včetně větší podpory tradičních

sexuálních rolí a protichůdných sexuálních názorů, a s větší pravděpodobností páchání sexuálního nátlaku, obtěžování a agrese (Ward, Erickson, Lippman a Giaccardi, 2016).

Gender

Výchova k sexuální výchově by měla odrážet sexuální rozmanitost. Měla by se zabývat celou řadou sexuálních aktivit (nejen heterosexuálním stykem), stejně jako lesbami, gayi, bisexuály a lesbičkami a transgenderových otázkách a vztazích (Barr et al., 2014; Pound et al., 2017).

Vědci také poukázali na to, že mnoho materiálů a postupů sexuální výchovy není přizpůsobeno na míru tak, aby vyhovovaly potřebám lesbické, gay, bisexuální, transgender a queer/questioning (LGBTQ) mládeže (Cense et al., 2020; Pássaro et al., 2019).

Školy by se měly zaměřovat na snižování homofobie a v rámci výuky používat literaturu k řešení problémů, které se týkají genderových otázek a sexuální orientace. LGBTQ přístupy zaměřené konkrétně na snižování homofobie, homofobní šikany a obtěžování a dalších postojů souvisejících s oceňováním sexuální rozmanitosti se ukázaly jako velmi úspěšné napříč ročníky (Goldfarb & Lieberman, 2021).

Pozitivní přístup

S ohledem na věkovou přiměřenost by výchova k sexuální orientaci měla být "sexuálně pozitivní", to znamená, že by měla být otevřená, upřímná a informativní a měla by zohledňovat potěšení ze sexu. Měla by odrážet skutečnost, že někteří mladí lidé jsou sexuálně aktivní, a uznávat samostatnost a vyspělost mladých lidí. Neměla by se zaměřovat pouze na abstinenci (Ghaffari et al., 2020; Lee & Kim, 2017; Pound et al., 2017).

Komplexní sexuální výchova (CSE) se vyznačuje pozitivním přístupem k sexualitě, který akceptuje sexuální pocity, touhu a potěšení jako základní součásti života mladých lidí. Komplexní přístup zasazuje sexualitu do širší perspektivy osobnostního růstu, rozvoje a budování vzájemně konsensuálních (sexuálních) kontaktů a vztahů (Cense et al., 2020; Shin et al., 2019).

Mladí lidé chtějí méně informací o biologických aspektech sexuality a více explicitních a přesných informací o pohlaví a sexuální rozmanitosti, násilí ve vztazích, intimitě, sexuálním potěšení a lásce (Cense et al., 2020; Im & Park, 2014).

4. Empirická část

Jako empirická část byla zvolena případová studie jedné základní školy. Výzkumné šetření kombinuje obsahovou analýzu, kvalitativní a kvantitativní výzkum, jedná se tedy o smíšenou výzkumnou strategii (Hendl, 2008).

4.1 Metodologie

Případová studie byla zvolena pro komplexní zachycení přístupu k tématu na konkrétním prostředí jedné školy. Celá škola funguje jako systém, kterému se snažíme porozumět. Pouze kvantitativní přístup by se zaměřil na příliš konkrétní výsledky, ale v kombinaci s kvalitativním výzkumem a obsahovou analýzou bude možné provést jedinečné vyhodnocení s ohledem na kontext (Hendl, 2008).

Zvolená škola má spádovou oblast v okresech Hradec Králové a Pardubice, celkem do ní dochází děti z 15 obcí. Je spojena s mateřskou školou. Základní školu navštěvuje 220 žáků I. a II. stupně, mateřskou školu pak 40 dětí.

Tato konkrétní škola byla zvolena především proto, že její vedení souhlasilo s provedením šetření.

Hlavním cílem je popsat, jak základní škola přistupuje k sexuální výchově v digitálním věku. Dále byly stanoveny dílčí cíle.

Dílčím kvantitativního zkoumání bylo zjistit přístup žáků k daným jevům souvisejícím se sexuální výchovou, kde získávají informace, jestli s těmi jevy mají zkušenost a jaký k nim zauímají postoj.

Dílčím cílem kvalitativního zkoumání bylo zjistit, jak se k dané problematice staví pedagogové, jaké mají zkušenost s výskytem těchto jevů u žáků, jaký k jevům zauímají postoj a jak s jevy pracují ve výuce.

4.2 Obsahová analýza školního vzdělávacího programu a školního preventivního programu

1) Popis metody a její zdůvodnění

Obsahová analýza je skupina metod, které jsou používány k rozboru dokumentů. Cílem analýzy může být například analyzovat dokumenty a odpovědět na položenou

otázku. Pokud se k této analýze přistupuje kvantitativně, je pak cílem například zjistit četnost stanovených jevů (Hendl, 2008).

Tuto analýzu lze použít v několika oblastech. V této práci je zkoumáno, co se žákům na základě Školního vzdělávacího programu a Preventivního programu školy předává z témat sexuální výchovy na druhém stupni základní školy, a zda je tam zmiňováno i sexuální rizikové chování v digitálním věku. Jde tedy o obsah a hlavní témata zkoumaného dokumentu (Miovský, 2006).

2) Popis získávání dat

Školní vzdělávací program je dostupný na webu dané základní školy, kde si ho může každý stáhnout a prohlédnout. Preventivní program školy byl získán na vyžádání od vedení školy.

3) Interpretace výsledků z dané metody

Školní vzdělávací program

Aktuálně se témata týkající se sexuální výchovy probírají na druhém stupni v předmětech Přírodopis a Výchova ke zdraví. Letos na škole 3 učitelé vyučují předmět Výchova ke zdraví. Všichni vychází ze školního vzdělávacího programu, ale příprava na jednotlivé hodiny je u jednotlivých vyučujících individuální.

Základní podklady v ŠVP zůstávají stejné, příprava učitelů se aktualizuje pravidelně podle potřeby a průběhu výuky ve školním roce. Učitelé výchovy ke zdraví vzájemně spolupracují a informují se o průběhu výuky. Práce není nijak systematicky řízená, ale závisí na iniciativě konkrétního vyučujícího.

Výchova ke zdraví 6. – 7. ročník

V 6. a 7. ročníku prostupuje sexuální výchova několika tématy a přibližně jí jsou věnovány celkem 4 hodiny ročně. Ve školním vzdělávacím programu jsou pro 6. a 7. ročník zmíněna následující témata související se sexuální výchovou: dětství, puberta, dospívání, sexuální dospívání (tělesné, duševní a společenské změny), nebezpečí předčasných sexuálních vztahů, předčasná sexuální zkušenost, osobní a intimní hygiena, přijímání fyziologických změn v průběhu dospívání.

Výchova ke zdraví 8. – 9. ročník

V 8. a 9. ročníku prostupuje sexuální výchova několika tématy a přibližně jí jsou věnovány také celkem 4 hodiny ročně.

Ve školním vzdělávacím programu jsou pro 6. a 7. ročníku jsou zmíněny následující schopnosti a dovednosti, které by měl žák ovládat a znát:

- optimálně reaguje na fyziologické změny v období dospívání a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a životními cíli přijímá odpovědnost za bezpečné sexuální chování
- uplatňuje ve svých citových projevech na veřejnosti vhodnou míru zdrženlivosti
- uvědomuje si zdravotní rizika pohlavně přenosných chorob
- vytváří si názor na sexuálně odlišnou orientaci (předsudky a diskriminace), prostituci, pornografii, zamýšlí se nad působením medií v tomto směru

Přírodopis

Ve školním vzdělávacím programu jsou pro 8. ročník zmíněna následující témata, související se sexuální výchovou: rozmnožování, vývin jedince, rodičovství, funkce rodiny, nebezpečí pohlavních chorob a AIDS, hlavní období lidského života, druhotné pohlavní znaky.

Informatika

V ŠVP pro informatiku se nenachází nic, co by souviselo se sexuální výchovou nebo s riziky souvisejících se sexualitou a používáním internetu.

Občanská výchova

V ŠVP pro občanskou výchovu se nenachází nic, co by souviselo se sexuální výchovou nebo s riziky souvisejících se sexualitou a používáním internetu.

Preventivní program školy

Za realizaci a koordinaci preventivních aktivit na škole odpovídá metodik prevence. Na plnění Preventivního programu školy spolupracuje s vedením školy, třídními učiteli a dalšími pedagogickými pracovníky, nepedagogickými pracovníky, příslušnými odborníky v problematice rizikového chování, všemi žáky školy a jejich rodiči. Škola spolupracuje také s Pedagogicko-psychologickou poradnou a Speciálně pedagogickým centrem, s Policií ČR, s Městskou policií, se střediskem výchovné péče Návrat a se Školským poradenským pracovištěm Mozaika. V případě závažných problémů škola oslovuje OSPOD při Magistrátu města Hradec Králové.

V rámci preventivního programu v předmětech na druhém stupni je v předmětu Informatika jako riziko zmíněno sdílení osobních dat a fotografií, ale není to nijak blíže specifikováno. V předmětu Výchova ke zdraví je zmíněno sexuálně rizikové chování, ale také není nijak blíže specifikováno. Dále je v preventivním programu vypsáno, jak postupovat při řešení kyberšikany včetně doporučení pro rodiče.

4) Dílčí výsledky z obsahové analýzy

Aktualizace témat ŠVP probíhá individuálně podle pedagoga. V tématech není nikde zmíněna prevence sexuálně rizikového chování v digitální době jako je pornografie, sexting, kyberšikana, kybergrooming a další související témata. To ale nemusí znamenat, že v rámci výuky daná tematika není obsažena.

V Preventivním programu školy je zmíněn postup při řešení kyberšikany a také je zde upozorněno na riziko sdílení osobních dat a fotografií.

4.3 Interview s pedagogy

1) Popis metody a její zdůvodnění

Jako další výzkumná metoda byly zvoleny polostrukturované rozhovory. Miovský uvádí, že kvalitativní přístup využívá principů jedinečnosti a neopakovatelnosti, kontextuálnosti, procesuálnosti a dynamiky pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovatelných vlastností využívá kvalitativních metod.(Miovský, 2006)

Zvolenou kvalitativní metodou je polostrukturované interview (rozhovor). Dle Gavory interview umožňuje výzkumníkovi proniknout do motivů a postojů respondentů.

Autor uvádí výhodu interview v případě, kdy usilujeme o osobní nebo důvěrné odpovědi (Gavora, 2000).

Analýza dat proběhla pomocí metody otevřeného kódování. Hendl uvádí, že kódování slouží k popisu dat, jejich redukci a jedná se o symbol, který kategorizuje úsek dat z rozhovoru. Podle autora je otevřené kódování založeno na přiřazování označení vybraným tématům v textu (Hendl, 2008). Autor také dodává, že se jedná o rozkrytí dat k jejich následné interpretaci. Rozhovory, které byly zaznamenány, byly následně přepsány do textové podoby.

Při organizaci dat bylo využito ruční zpracování textu. Hendl uvádí, že k ruční analýze je zapotřebí různobarevných propisovaček k označení rozsahu textu pro zvolený kód. Výhodou ruční analýzy jsou malé náklady a také vztah k získaným datům. Nevýhody autor spatřuje v případech analýzy většího množství dat (Hendl, 2008).

Na základě výpovědí pedagogů byl text kódován a následně byly určeny vybrané kategorie. Tyto kategorie se vztahují k výzkumným otázkám. Jedná se o následující:

1. Zkušenost se sextingem u žáků
2. Minulost versus přítomnost
3. Rizika pro žáky
4. Výuka předmětů souvisejících se sexuální výchovou
5. Postoj žáků k sextingu

2) Popis dotazovaného vzorku

Pro výzkumné šetření byl zvolen záměrný výzkumný vzorek. Jak uvádí Gavora, pro kvalitativně orientované výzkumy je typický záměrný výběr proto, že je potřeba aby daní jedinci splňovali požadavek vědomostí a zkušeností ze zkoumaného prostředí (Gavora, 2000).

Hlavním kritériem tak bylo vyučování předmětů souvisejících se sexuální výchovou. Z tabulky níže je vidět, jaké předměty respondenti na dané škole vyučují a jsou zde uvedeny i další relevantní údaje o respondentech. Například kolik let mají celkové praxe a z toho kolik let vyučují na dané škole.

Tabulka 1: Charakteristika učitelů vyučujících předměty související se sexuální výchovou

Označení	Pohlaví	Věk	Vyučov. třídy v letošním roce	Vyučované předměty související se sexuální výchovou v letošním roce	Vyučované předměty související se sexuální výchovou v minulosti	Počet let působení na dané ZŠ	Počet let celkového působení jako pedagog (souhrnně i s počtem let na jiných školách)
R1	žena	50	8., 9.	Občanská výchova	Občanská výchova, výchova ke zdraví	26	26
R2	žena	35	1., 6., 7.	Výchova ke zdraví	Výchova ke zdraví	9	9
R3	muž	40	6., 7., 8., 9.	Výchova ke zdraví, občanská výchova, přírodopis	Výchova ke zdraví, občanská výchova, přírodopis	14	15
R4	žena	47	4., 6., 8.	Přírodověda, občanská výchova, informatika	Výchova ke zdraví, občanská výchova, informatika	12	21
R5	žena	30	5., 8.	Informatika	Přírodověda, informatika	6	6

Zdroj: (Vlastní)

2) Popis získávání dat (jak probíhalo dotazování)

Vybraní respondenti, kteří na škole vyučují předměty související se sexuální výchovou, byli osloveni k účasti na výzkumném šetření. Následně proběhlo osobní setkání, na kterém byli respondenti seznámeni s účelem rozhovoru, byl udělen souhlas k nahrávání rozhovoru na diktafon a ke zpracování údajů. Respondenti byli ujisti, že zpracování dat bude anonymní.

Během interview byli respondenti dotázáni na to, zda někdy řešili kauzu se sextingem, jak se to řešilo, co se v kauze zjišťovalo. Dále porovnávali aktuální situaci se situací před deseti lety. Mluvili o rizicích, které aktuálně žákům hrozí. Zmiňovali, co je obsahem hodin sexuální výchovy a jak často tento obsah inovují. Kromě těchto témat jsme probírali i další, která vzhledem k cíli této práce nejsou relevantní.

Při rozhovorech jsem usilovala o neutrální postoj a také kladení neutrálně formulovaných otázek. Výhody volněji vedeného dotazování uvádí Hendl, jedná se např. o přezkoušení respondentů, zda porozuměli otázce, větší otevřenost k subjektivním

názorům dotazovaného, návrhy možných vztahů a souvislostí ze strany dotazovaného. (Hendl, 2008)

4) Interpretace výsledků z dané metody

1. Kategorie – Zkušenost se sextingem u žáků

V této kategorii zazněly otázky jako například: „Řešili jste někdy kauzu se zveřejněním fotografií či videí s odhalenými intimními částmi těla žáka? Pokud ano, popište, jak se to řešilo. Zjistilo se, kdo posláni inicioval? Jestli se to stalo vícekrát, v jaké třídě dítě bylo?“

Kauzy se zveřejněním fotografií či videí s odhalenými intimními částmi těla žáka se čím dál tím častěji řeší i ve školních kolektivech. Pedagogové mají za cíl celou kauzu vyřešit tak, aby oběť nebyla šikanována a došlo k co nejmenší újmě.

Tři z pěti dotazovaných pedagogů uvedli, že se s takovou kauzou na dané škole zatím nikdy nesetkali (R2, R4, R5). Jeden dotazovaný pedagog uvedl, že sice neví o tom, že by se něco podobného řešilo na škole, kde vyučuje, ale ví o kauze, která se řešila na škole, kam chodí jeho děti (R4)

Dva pedagogové popsali, že kauza u nich na škole probíhala. (R1, R3)

(R1) „*Před čtyřmi lety jsme řešili situaci se zveřejněním intimních fotografií.*“

Jeden respondent dokázal podrobně celou kauzu popsat.

(R1) „*Dívka byla ve 4. třídě a spolužák ze třídy ji vyzval, aby mu poslala fotografii svých prsou. Psal jí, že pokud mu ji nepošle, nebude s ní kamarádit. Ona se vyfotografovala a fotku mu poslala. Spolužák ji přeposlal několika kamarádům. K fotografii se nakonec dostal jeden z rodičů chlapců a upozornil rodiče dívky. Ti se obrátili s prosbou o pomoc na vedení školy.*

Vzhledem k věku dětí bylo vše řešeno domluvou, probráním vhodného a nevhodného chování a jednání. Dívka a její rodiče to nesli poměrně špatně. Dívka patří k žákům s nižší úrovní rozumových schopností, je spíše introvert a v kolektivu stála a stojí trochu stranou. Asi i vlivem nepříjemného zážitku s ní rodiče absolvovali vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně a od 5. ročníku jí byl přidělen asistent pedagoga, kterého má dosud. V současnosti je ve vyšším ročníku a je bez větších obtíží, v učení se zlepšila, se spolužáky vychází poměrně dobře. Nepříjemnou událost nikdo nepřipomíná.“

Postup, který při řešení kauzy zafungoval, byla práce se školním kolektivem. K řešení situace byl přizván i odborník z pedagogicko- psychologické poradny. Cílem bylo vhodně zaintervenovat a předejít šikaně dívky. Dalším cílem bylo zapůsobit preventivně, aby se podobnému rizikovému chování žáci příště vyvarovali. Třídní učitelé všech tříd dostali za úkol pohovořit ve svých třídách o nevhodnosti a velké nebezpečnosti takového jednání a na třídních schůzkách informovali i rodiče.

Jeden respondent měl povědomí o kauze, která se řešila na škole, kterou navštěvují jeho děti. Tam kromě vedení školy řešila kauzu i policie a byla přizvána psycholožka, která s celou třídou pracovala. (R4)

2. Kategorie – Minulost versus přítomnost

Všichni pedagogové se svými názory jednoznačně shodli na tom, že k jevům jako je třeba sexting, dříve v takové míře nedocházelo. Rozvoj technologií, jejich dostupnost a dostupnost internetu rizikové chování usnadňuje a stává se stále častější. Děti mají neustále po ruce své mobilní telefony s fotoaparátem a připojením k internetu. Používají aplikace jako Snapchat, TikTok a podobné, kde se mohou kdykoli seznámit s cizími lidmi, kteří se mohou vydávat za vrstevníky, ale ve skutečnosti nikdo neví, kdo za jejich profilem stojí a co od dětí ve skutečnosti chce. (R3)

(R1) *„Před 10 lety ještě nebyly sociální sítě tak dostupné a běžně rozšířené, nyní má k dětem přístup kterýkoli cizí člověk, který si je vyhlédne.“*

Pedagogové také zmiňovali, že děti mohou téměř neomezeně přijímat, stahovat a sdílet materiály z internetu nebo od sebe navzájem. (R1, R2)

(R3) *„S rozvojem techniky, internetu a různých sociálních sítí je situace o hodně jiná než před 10 lety. V podstatě všichni žáci na 2. stupni mají mobily s fotoaparáty, takže můžou snadno fotit, fotky a videa posílat i přijímat, stahovat. Žáci jsou technicky vyspělejší, ale sociálně tolik ne.“*

3. Kategorie – Rizika pro žáky

Každý z respondentů vnímá určitá rizika. Mezi rizika, které byla zmiňována, patří šikana na sociálních sítích, vydírání na sociálních sítích, kyberšikana, snadná zranitelnost žáků a další. (R1, R2, R5)

(R2) „*Žáci podobné fotografie či videa mohou běžně najít na internetu a to může vést ke snaze o napodobování. Žáci základní školy také patří svým věkem ke snadno zranitelným a mohou se stát oběťmi šikanování či vydírání na sociálních sítích.*“

Jeden z učitelů popisoval, že sociální sítě jsou pro žáky velmi lákavé. Mohou na nich navazovat přátelství, která jim v běžném světě chybí. Navíc na sociální sítě lidé zveřejňují většinou jen fotky, které jsou různě upravené, aby na nich všechno vypadalo lépe než realita. Zveřejnění fotky a sbírání kladného hodnocení dodává uživatelům sociálních sítí sebevědomí a dobrý pocit. Postupně se na sociálních sítích mohou stát jejich uživatelé závislí. (R1) „*...dostupnost stále se rozšiřujících sociálních sítí, nerozvážnost, někdy bezradnost dětí a jejich snadná zranitelnost, přesunutí části komunikace dětí na sociální sítě.*“

Sexuální obsah je na internetu dostupný pro kohokoli. Děti se snadno mohou dívat na weby, které jsou určeny pro dospělé uživatele, stačí jen odkliknout, že už jim bylo 18 let. O dostupnosti nevhodného obsahu mluvilo jako o velkém riziku několik pedagogů. (R3, R4, R1) „*Na děti negativně působí dostupnost sexuální tematiky na internetu.*“ (R3)

Negativní vliv na děti měla i pandemie koronaviru, díky kterému trávili hodně času online a neměli šanci být fyzicky přítomní v kolektivu. (R5, R2) „*V posledních třech letech žáci trávili díky COVIDU mnohem více času na počítačích a na internetu, více komunikovali a komunikují prostřednictvím sociálních sítí, což s sebou přináší i zvýšené nebezpečí v této oblasti.*“

4. Kategorie – Výuka předmětů souvisejících se sexuální výchovou

Příprava učebního obsahu většinou probíhá před začátkem školního roku. Někteří pedagogové si revidují učební plány, kterých se pak ve školním roce drží.

(R3) „*O prázdninách si vždy „projedu“ přípravy na přidělené předměty pro následující školní rok. S přibývajícimi zkušenostmi, s podněty z výuky, ze studia nových materiálů, z dialogu s kolegy a případně z absolvovaných školení upravím přípravy na nový rok.*“

(R4) „*Na škole pracuji jako metodik prevence. Za každý školní rok ve spolupráci s kolegy vyhodnocuji náš školní preventivní program a upravuji ho pro rok následující. Zaměřujeme se i na související témata v jednotlivých předmětech, a to i na sexuální výchovu.*“

Pedagogové dané školy se shodují na tom, že obsah výuky pravidelně aktualizují v průběhu školního roku.

(R1) „*Obsah výuky inovuji pravidelně při přípravě na jednotlivé hodiny, podle jejich průběhu a reakcí žáků.*“

(R2) „*...hodiny přizpůsobuji aktuálním potřebám žáků.*“

(R3) „*...v průběhu roku ještě reaguji na to, jak se jednotlivé hodiny daří a jak reagují žáci.*“

Jeden z pedagogů, který na škole vyučuje informatiku, si na začátku roku v prvních hodinách informatiky ve všech třídách se žáky připomene (probere) správné chování na internetu, související i se sexuální výchovou. Pravidla mají žáci celý rok vyvěšená na plakátech, které školy dostávají zdarma k dispozici.

Při přípravě na výuku vycházejí pedagogové ze školního vzdělávacího programu a z dostupných materiálů, například i těch, které jsou na internetu.

(R2) „*Při přípravě na výuku vycházím ze školního vzdělávacího programu, podle kterého si připravím základní plán pro školní rok a jednotlivé ročníky. Pro výchovu ke zdraví a sexuální výchovu na 2. stupni základní školy není dostatek vhodných tištěných učebních materiálů (učebnic nebo pracovních sešitů). Informace a podklady tak hledám především na internetu, což je v současné době velká opora.*“

Jeden z pedagogů, který na škole zároveň působí jako metodik prevence, zmiňuje, že škola spolupracuje i s řadou institucí a odborníků na danou problematiku.

(R4) „*Spolupracujeme s řadou institucí a s odborníky. Například využíváme nabídky Policie České republiky, která se kromě jiného zaměřuje i na prevenci pro základní a střední školy, a to formou přednášek. Témata přednášek, které naši žáci absolvují buď ve škole nebo v Preventivně informačním centru Policie České republiky na Územním odboru Hradec Králové*“

Žáci na ZŠ absolvují několik přednášek od Policie České republiky. Například Bezpečně v kyberprostoru nebo Tvoje cesta online.

(R4) „*Cílem je děti seznámit se základy jejich fungování v online prostředí tak, aby se nestaly možnou obětí protiprávního jednání – predátorů.*“

Pedagogové mluvili o tom, co by se podle nich měli žáci na druhém stupni základní školy během výuky dozvědět. K dispozici mohli mít své výukové materiály. Pedagogové zmiňovali například dětství, dospívání a pubertu (R1, R2, R3, R4, R5), partnerství, rodičovství a rodinu (R1, R2, R3, R5), pohlavní styk, antikoncepci a pohlavně přenosné nemoci (R1, R2, R3, R4, R5), sexuální zneužívání, kde hledat radu a pomoc, sexuální orientaci, lidská práva (R1, R2), sexualitu na internetu a sociální sítě (R1, R2, R5).

5. Kategorie – Postoj žáků k sextingu

Všichni dotazovaní pedagogové jsou toho názoru, že si žáci rizika a nebezpečí související se sextingem uvědomují. Někteří pedagogové jsou toho názoru, že si sice nebezpečnost uvědomují, ale nejsou schopni vidět možné následky. Například pokud se jedná o posílání intimních fotografií a tím pádem jsou vystaveni možnému riziku zneužití nebo šikany. (R1, R2, R3) „*Většina si uvědomuje nebezpečnost posílání fotografií a velkou možnost případného zneužití.*“

4.4 Dotazníkové šetření mezi žáky

1) Popis metody a její zdůvodnění

Mezi pozitiva kvantitativního výzkumu patří například to, že ho lze zobecnit. Sběr dat je rychlejší než u kvalitativního výzkumu a poskytuje přesná data, která se dají snadno analyzovat. Další výhodou tohoto výzkumu je, že se dá snadno použít při zkoumání velkých skupin (Hendl, 2008). Výzkum byl prováděn dotazníkovou formou. Otázky byly konzultovány s pedagožkou působící na dané základní škole a s vedoucí diplomové práce, aby se předešlo případným nesrovnalostem.

Vymezení oblasti, na kterou výzkum zaměřit, představovalo nejsložitější krok. Bylo nutné stanovit, jaké informace jsou důležité pro vyvození závěru o tom, zda sexuální výchova a prevence sexuálního rizikového chování na druhém stupni obsahově pokrývá aktuální problémy a témata současného digitálního věku a naopak jaké informace jsou pro výzkum nadbytečné. Dotazník byl pojat kvantitativně. Otázky byly koncipovány tak, aby se mohly hypotézy na základě zjištěných dat potvrdit, resp. vyvrátit.

Nejprve byly vyhodnocovány základní zjištění a později pro ověření hypotéz a výzkumných byla použita ANOVA – analýza rozptylu, Mann-Whitney test. Výstup obsahoval výsledky testování, hodnotu testového kritéria a hlavně vyhodnocení hypotézy.

Základní parametrickou statistickou metodou pro testování hypotéz o středních hodnotách více než dvou skupin je tzv. analýza rozptylu (analysis of variance, ANOVA). Tato statistická metoda byla použita pro vyhodnocení 1. hypotézy, kde se porovnávaly 3 soubory dat.

Mann-Whitney (Wilcoxonův) se používá pro porovnání stejného kvalitativního znaku ve dvou populacích a zjišťuje se, jestli je mezi nimi rozdíl. Tento test se perfektně hodil pro vyhodnocení 2. hypotézy, kde se porovnávaly 2 soubory dat.

Tabulky Google

Pro zpracování dat byl využit nástroj Tabulky Google, který nabízí širokou škálu funkcí. Mezi jiné časté operace patřily funkce ČETNOSTI, COUNTIF, COUNTIFS, KDYZ, POČET, různá filtrace odpovědí nebo tvorba grafů.

IBM SPSS Statistics 23

K potvrzení nebo vyvrácení některých hypotéz byl použit statistický software IBM SPSS Statistics 23. Data z Google docs. byla vložena do programu, který je následně dále zpracoval a vygeneroval výstup. Pro ověření hypotéz se používala ANOVA – analýza rozptylu a Mann-Whitney test. Výstup obsahoval výsledky testování, hodnotu testového kritéria a hlavně vyhodnocení hypotézy.

Pro kvantitativní šetření byly formulovány 2 výzkumné otázky a 2 hypotézy:

Výzkumná otázka č. 1: Jaké procento žáků druhého stupně ZŠ má zkušenosti se sextingem?

Výzkumná otázka i hypotéza je formulována na základě poznatků ze studie, která zkoumala fenomén sextingu mezi dospívajícími. Z výsledků studie vyplynulo, že 69 % účastníků studie alespoň jednou provozovalo sexting (Gargano & Tomassoni, 2022, s. 1).

Výzkumná otázka č. 2: V kolika případech sextingu iniciuje posílání fotografie či videa s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle neznámý člověk, se kterým se žáci seznámili na internetu?

Výzkumná otázka i hypotéza je formulována a stanovena na základě výzkumu, který se zabýval výzkumem sextingu mezi dospívajícími a zkoumal i to, zda dospívající obdrželi sextingový obsah od někoho, kdo je jejich přítel/ přítelkyně nebo od někoho, koho znají osobně či od někoho neznámého z internetu. Z průzkumu vyplynulo, že 80,11% respondentů řeklo, že sexting nikdy neinicioval neznámý člověk z internetu. (Molla Esparza et al., 2020, s. 9)

Hypotéza č. 1: Mezi třídami není statistický rozdíl v tom, jak se setkali se sextingem

- Hypotéza H_0 = Mezi třídami není rozdíl v osobní zkušenosti se sextingem

- Hypotéza H_A = Mezi třídami existuje rozdíl v osobní zkušenosti se sextingem

Hypotéza byla formulována na základě výzkumu, ze kterého vyšlo, že děti se se sextingem setkávají od věku 11 let po věk 15 let přibližně podobně často (Murphy & Spencer, 2021). Zároveň byla hypotéza podložena i zkušeností autorky z rozhovorů s dětmi v nízkoprahové zařízení a z terénní práce.

Hypotéza č. 2: Dívky mají se sextingem více zkušeností než chlapci.

- Hypotéza H_0 = Frekvence osobní zkušenosti se sextingem je u chlapců a dívek stejně velká.
- Hypotéza H_A = Frekvence osobní zkušenosti se sextingem je u chlapců a dívek rozdílná.

Tato hypotéza byla stanovena na základě studie, ze které vyplývá, že dívky mají vyšší pravděpodobnost toho, že budou tlačeny k účasti na sextingu (Lippman & Campbell, 2014).

Struktura dotazníku

Celkem se dotazník skládal ze 14 otázek a 3 podotázek. Průměrná doba vyplnění se odhadovala na 10 minut, avšak respondenti průměrně strávili odpovídáním 19 a půl minuty.

První část byla zaměřena na obecné informace, tj. pohlaví a třída. Výzkum byl po konzultaci s ředitelkou školy prováděn při výuce. Dotazníky byly distribuovány žákům vytištěné. Tištěná verze byla zvolena na doporučení konzultující pedagožky. Nevýhodou této metody bylo, že žáci mohli některé otázky přeskočit bez vyplnění. Několikrát byla k dispozici volná odpověď, aby respondenti mohli co nejlépe vystihnout vlastní názor na danou problematiku.

2) Popis dotazovaného vzorku

Cílovou skupinu tvořili žáci 7., 8. a 9. třídy ZŠ. Ve spolupráci s pedagogy na ZŠ byly žákům rozdány dotazníky během výuky předmětů souvisejících se sexuální

výchovou. Po konzultaci s vedením školy do cílové skupiny nebyli zahrnuti žáci 6. tříd kvůli nízkému věku a případným stížnostem rodičů.

Vyplňování probíhalo od 12. 9. do 23. 9. 2022. Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 71 respondentů. Celkem se průzkumu zúčastnilo 21 sedmáků, 29 osmáků a 21 devátáků. (Vždy se zúčastnili všichni aktuálně přítomní žáci dané třídy.)

3) Popis získávání dat

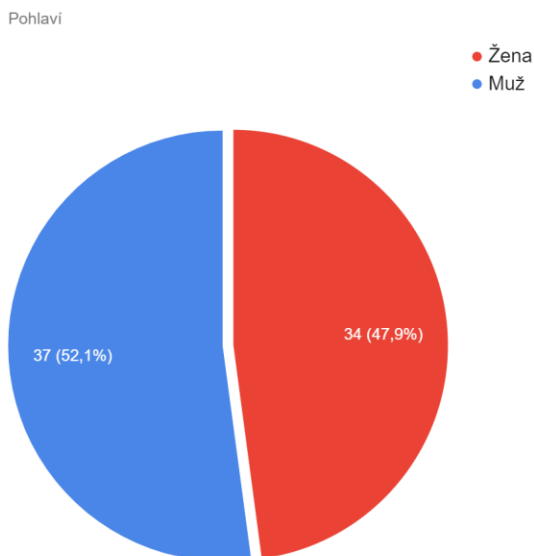
Dotazník byl distribuován vytištěný na papírech. Bylo tedy zapotřebí pouze programu Word, tiskárny a papíru.

Pro další zpracování dat byla data ručně přepsána do softwaru Tabulky Google. Odpovědi byly převedeny do číselné podoby.

4) Interpretace výsledků z dané metody

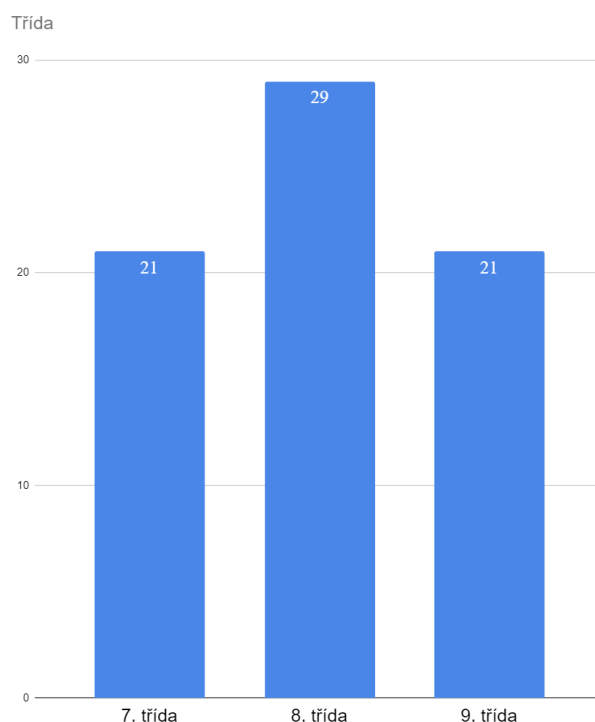
Základní zjištění

Průzkumu se zúčastnilo celkem 71 respondentů (52,1% mužů a 47,9% žen). Další obecnou charakteristikou respondentů byla třída, kterou navštěvují. Celkem se průzkumu zúčastnilo 21 sedmáků, 29 osmáků a 21 devátáků.

Graf 1: Přehled respondentů podle pohlaví

Zdroj: (vlastní zdroj)

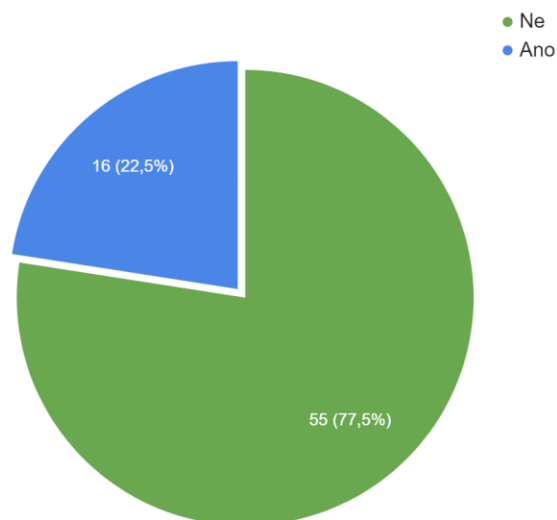
Graf 2: Přehled respondentů podle tříd

Zdroj: (vlastní zdroj)

Grafické znázornění výsledků jednotlivých otázek z dotazníku

Po dvou úvodních otázkách, které se týkaly obecných informací, respondenti začali odpovídat na otázky související s tématem diplomové práce. První graf znázorňuje vyhodnocení odpovědí na otázku, zda po žácích někdy někdo chtěl, aby mu/jí poslali svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle. Z průzkumu vyplynulo, že téměř po čtvrtině žáků (22,5%) chtěl někdo, aby mu poslali svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle.

Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

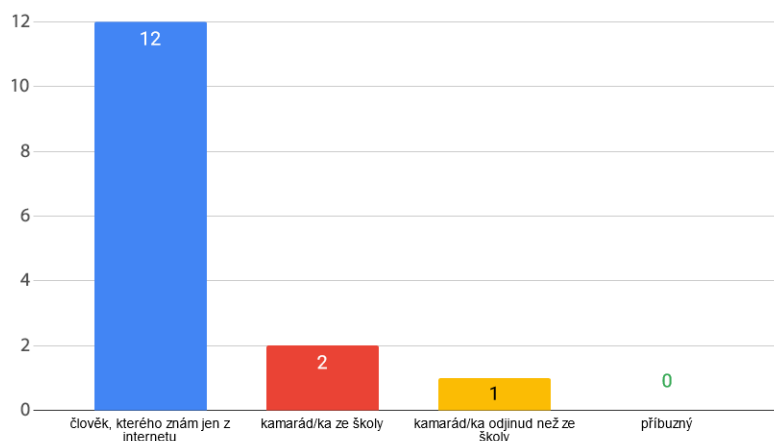

Graf 3: *Vyhodnocení otázky: Chtěl po tobě někdo posláni své fotografie či videa s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?*

Zdroj: (vlastní zdroj)

Pokud u předchozí otázky (*Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?*) (Výzva k posláni mohla proběhnout přes sociální síť, emailem, smskou, nebo jinak po internetu) respondent odpověděl ano, čekala ho další upřesňující otázka na člověka, který po žákovi chtěl daný materiál zaslat. Nejvíce respondentů (modrý sloupec) odpovědělo, že po nich chtěl zaslat odhalené materiály člověk, kterého znají jen z internetu. Dva respondenti odpověděli, že to po nich chtěl kamarád/ka ze školy a jeden respondent kamarád/ka odjinud.

Pokud ano, kdo ji po tobě chtěl poslat?

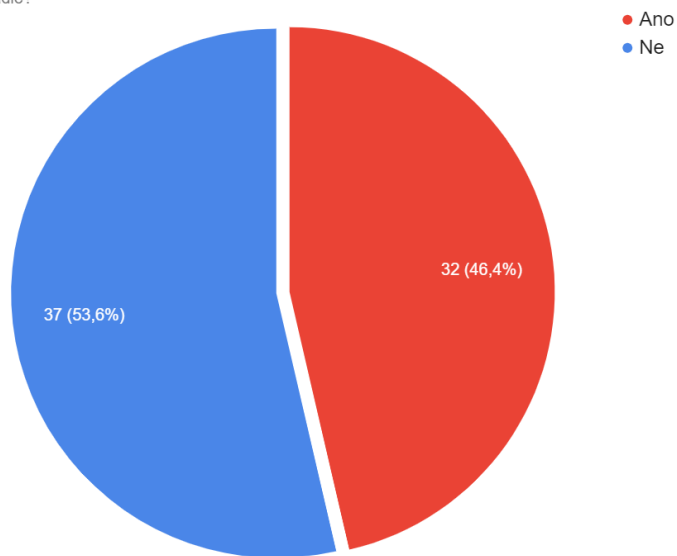

Graf 4: Vyhodnocení otázky: Kdo po tobě chtěl svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle poslat?

Zdroj: (vlastní zdroj)

Další otázka na sexting se týkala toho, zda žákům někdo poslal svou odhalenou fotografii ve spodním prádle. Zde téměř polovina respondentů (46,4 %) žáků odpovědělo, že ano.

Poslal ti někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

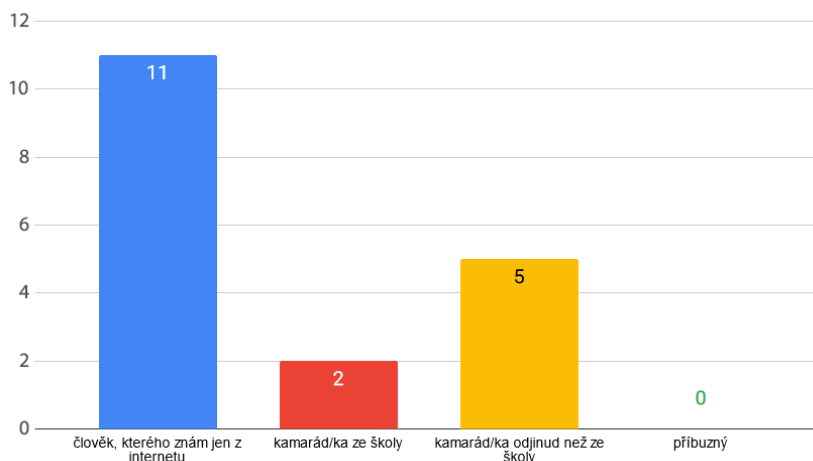
Graf 5: Vyhodnocení otázky: Poslal ti někdy někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Zdroj: (vlastní zdroj)

Pokud u předchozí otázky „Poslal ti někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“ žáci zvolili odpověď „ano“, týkala se jich

i další upřesňující otázka „Kdo jim daný materiál poslal?“. V nejvíce případech zvolili možnost „člověk, kterého znám jen z internetu“, poté následovala možnost „kamarád/ka odjinud než ze školy“ a nakonec volili možnost „kamarád/ka ze školy“. Možnost „příbuzný“ ne zvolil nikdo. U této otázky je nutno podotknout, že chlapci, kteří tuto otázku zvolili, svou odpověď často upřesňovali tím, že jim odhalené fotografie posílají roboti na sociálních sítích.

Pokud ano, kdo ti ji poslal?

Graf 6: *Vyhodnocení otázky: Pokud ano, kdo ti svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle poslal?*

Zdroj: (vlastní zdroj)

V další z otázek respondenti měli za úkol přiřadit ke zmíněným jevům názvy předmětů, o nichž učitel/ka mluvil/a během výuky.

Mezi zmíněnými jevy bylo: posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle, navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu, pronásledování na sociálních sítích, fotky a videa se sexuální tematikou na internetu, šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu.

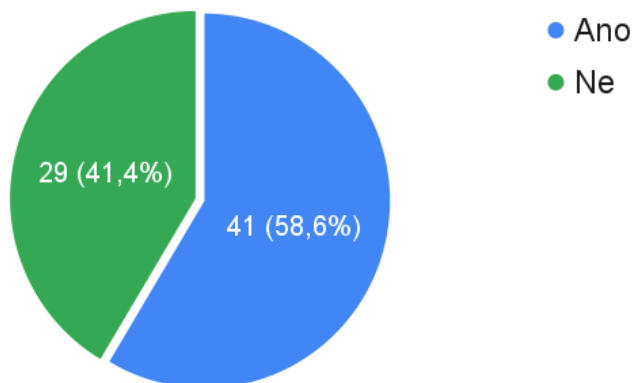
Celkově se v odpovědích 168x vyskytl předmět Výchova ke zdraví, následovala 51x občanská výchova, 37x se vyskytla odpověď „neprobírali jsme“, 5x žáci zmínili informatiku a pouze jednou přírodovědu. Odpověď „neprobírali jsme“ se nejčastěji vyskytovala u žáků sedmé a osmé třídy. Devátáci přiřadili téměř všichni shodně ke všem jevům výchovu ke zdraví.

Další otázka zkoumala názor žáků na posílání svých odhalených fotografií či videí s odhalenými intimními částmi těla. Žáci měli na škále od 1 do 10 zakroužkovat, jak bezpečné či nebezpečné jim dané chování přijde, přičemž 1 znamenalo naprosto bezpečné

a 10 velmi nebezpečné. Z výsledků byl vypočítán průměr 8,23 a modus 10,00. Žáci tedy nejčastěji volili hodnotu 10,00 a průměr ze všech odpovědí byl 8,23.

V jedné z otázek byli respondenti dotazováni, zda někdy obdrželi nevyžádanou fotografii či video ve spodním prádle. Větší polovina žáků (58,6 %) odpovědělo, že takovýto nevyžádaný materiál obdrželi.

Dostal/a jsi někdy nevyžádanou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

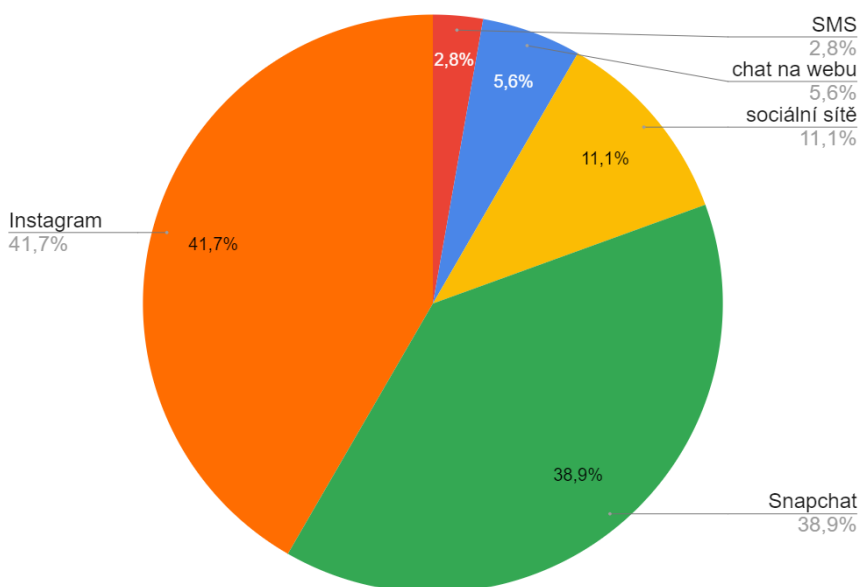

Graf 7: Vyhodnocení otázky: Dostal/a jsi někdy nevyžádanou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Zdroj: (vlastní zdroj)

V následující otázce byli respondenti dotázáni na komunikační kanály, přes které komunikovali ohledně odeslání odhalených fotografií či videí. Respondenti zde měli prostor pro volnou odpověď, mohli tedy napsat cokoli. Z odpovědí vyšlo najevo, že žáci nejvíce komunikovali přes Instagram (41,7 %), poté následoval Snapchat (38,9 %), hned poté volili obecnou možnost Sociální sítě (11,1 %), poté následoval chat na nespécifikovaném webu (5,6 %) a nakonec SMS.

Přes co jsi komunikoval/a s člověkem ohledně odeslání odhalených fotografií či videí?

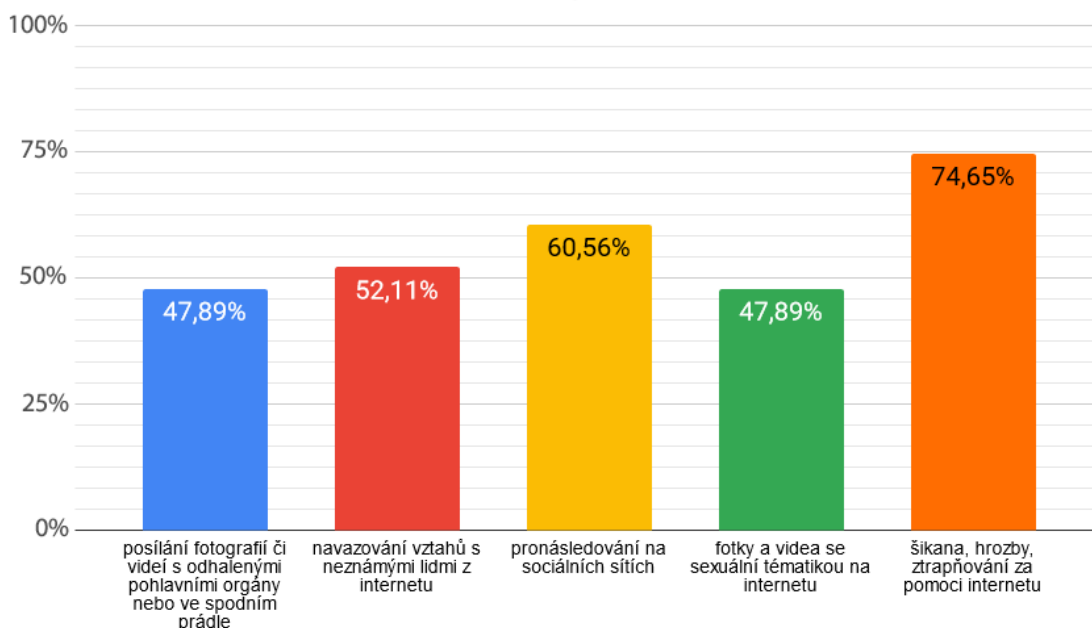
Graf 8: Vyhodnocení otázky: Přes co jsi komunikoval/a s člověkem ohledně fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Zdroj: (vlastní zdroj)

V jedné z otázek žáci měli označit témata, která s nimi vyučující probíral/a ve výuce. Nejvíce žáků (74,65 %) označilo, že probírali šikanu, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu. Na druhém místě (60,56 %) pak označovali pronásledování na sociálních sítích. Na třetím místě (52,11 %) následovalo navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu. A na čtvrtém místě (47,89 %) se shodně umístilo posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle a fotky a videa se sexuální tematikou na internetu.

Mluví učitel/ka během výuky o rizicích?

Procento žáků, kteří uvedli, že dané téma učitel/ka probíral/a.

Graf 9: Vyhodnocení otázky: Mluví učitel/ka během výuky o rizicích, která z pohledu sexuální výchovy plynou z používání internetu? Témata, která jste probírali, zakroužkuj.

Zdroj: (vlastní zdroj)

V další z otázek bylo úkolem žáků obodovat jevy podle toho, jak moc o nich učitel/ka mluvil/a během výuky: posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle, navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu, pronásledování na sociálních sítích, fotky a videa se sexuální tematikou na internetu, šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu. Žáci měli jevům přiřadit číselné ohodnocení (1 = vůbec se o tom nemluvílo, 2 = mluvílo se o tom trochu, 3 = mluvílo se o tom hodně).

Z dat v dotaznících byl u každého jevu vypočítán průměr a modus. Posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle získalo průměrné hodnocení 1,85 a nejčastěji mu byla přiřazena hodnota 2. Navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu získalo průměrné hodnocení 2,15 a nejčastěji mu byla přiřazena hodnota 2. Pronásledování na sociálních sítích získalo průměrné hodnocení 2,26 a nejčastěji mu byla přiřazena hodnota 2. Fotky a videa se sexuální tematikou na internetu získalo průměrné hodnocení 1,69 a nejčastěji tomuto jevu byla přiřazena hodnota 1. Šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu získalo průměrné hodnocení 2,72 a nejčastěji mu byla přiřazena hodnota 3.

Z výsledků tedy vyplynulo, že nejméně se podle žáků mluvilo o fotografiích a videích se sexuální tematikou na internetu a naopak nejvíce se mluvilo o šikaně, hrozbách a ztrapňování za pomoci internetu.

V další otázce měli respondenti označit, jestli jim posílání fotek či videí s odhalenými pohlavními orgány či ve spodním prádle přijde normální/ nebezpečné/ trapné/ odvážné/ zábavné. Žáci mohli najednou zakroužkovat více možností. Nejméně zakroužkování získaly odpovědi „normální“ – tato možnost byla označena pouze dvakrát a hned poté následovala možnost „zábavné“ – tato odpověď byla označena čtyřikrát. Naopak nejčastěji žáci označovali odpověď „nebezpečné“ – tuto odpověď vybrali celkem 47x, po ní následovala druhá nejčastěji označovaná odpověď „trapné“, kterou zakroužkovali celkem třicetkrát. A na třetím nejčastěji označovaném místě byla odpověď „odvážné“, která byla označena 23x.

U jedné z otázek měli žáci za úkol označit, zda podle nich mluví během výuky o sexu a tématech s tím souvisejících téměř vůbec/ málo/ dostatečně/ až příliš. Pro přehledné vyhodnocení, byly jednotlivým možnostem přiřazeny číselné hodnoty. 1 = téměř vůbec, 2 = málo, 3 = dostatečně, 4 = až příliš. Ze všech odpovědí byl vypočítán průměr 2,2 což naznačuje, že žákům připadá, že se o tom mluví málo. Nejčastěji volená hodnota (modus) byla 3.

Následně, pokud žáci označili odpověď „málo“ nebo „téměř vůbec“, měli možnost ve volné odpovědi napsat, o jakých tématech by se rádi dozvěděli víc informací. Zde však žáci často odpovídali neurčitě „nevím“, „radši nic“ atp. Zmínili ale například téma menstruace, šikana a také několik z nich napsalo, že by se rádi dozvěděli, v čem je posílání odhalených fotek nebezpečné.

V dotazníku také nechyběla otázka na to, kde žáci zjišťují informace o sexu a s tím souvisejících tématech. Žáci si mohli vybrat jednu nebo více možností (Ptám se příbuzných, Ptám se kamarádů, Ptám se vyučujících, Hledám informace na internetu (napiš kde), Hledám informace jinde (napiš kde). Zde dostala nejvíce hlasů (28) možnost „Hledám informace na internetu“ – kde žáci dovysvětlovali, že hledají na „Google“, na „internetu“, ale občas zazněly i pornoweby. Další nejčastěji označovanou odpovědí bylo „Ptám se kamarádů“, tuto odpověď žáci označili 22x. Odpověď „Ptám se příbuzných“ žáci označili 15x a „Ptám se vyučujících“ pouze jednou. Možnost „Hledám jinde“ sice žáci několikrát také označili, ale jako vysvětlení většinou napsali „nikde“.

Vyhodnocení výzkumných otázek a hypotéz ve statistické aplikaci IBM SPSS Statistics 23

Výzkumná otázka č. 1: Jaké procento žáků druhého stupně ZŠ má zkušenosti se sextingem?

Vzhledem k tomu, že sexting je v této práci definován jako aktivní posílání materiálů a pasivní přijímání materiálů. Byla tato hypotéza ověřena na základě odpovědí na 3 otázky v dotazníku:

- 1) Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Z přehledové tabulky vyplývá, že po více než polovině žáků (77,5 %) nikdo poslat svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle nechtěl.

Tabulka 2: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Odpověď na otázku "Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?"

ChtělPoslat

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid A	16	22,5	22,5	22,5
N	55	77,5	77,5	100,0
Total	71	100,0	100,0	

Zdroj: Vlastní zdroj

- 2) Poslal ti někdy někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Z přehledové tabulky vyplývá, že více než polovině (52, 1%) žáků nikdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle neposlal.

Tabulka 3: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Odpověď na otázku:” Poslal ti někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

PoslalNěkdo				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2	2,8	2,8	2,8
A	32	45,1	45,1	47,9
N	37	52,1	52,1	100,0
Total	71	100,0	100,0	

Zdroj: Vlastní zdroj

3) Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Z přehledové tabulky vyplývá, že více než polovině (57,7 %) žáků někdo svou nevyžádanou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle poslal. Se sextingem, který se týká obdržení nevyžádané fotografie či videa s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle, má zkušenost většina žáků.

Tabulka 4: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Odpověď na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“

Nevyžádaná				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	1,4	1,4	1,4
A	41	57,7	57,7	59,2
N	29	40,8	40,8	100,0
Total	71	100,0	100,0	

Zdroj: Vlastní zdroj

Výzkumná otázka č. 2: V kolika případech sextingu iniciuje poslání fotografie či videa s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle neznámý člověk, se kterým se žáci seznámili na internetu? "

Zde byly vyhodnocovány jen odpovědi žáků, kteří označili, že po nich někdo chtěl zaslat odhalenou fotografii či video. V 86 % to byl někdo cizí z internetu. Odpověď na tuto výzkumnou otázku také již byla zodpovězena výše v Grafu 4. V tomto grafu je

vyhodnocena otázka „Kdo po žácích chtěl poslat odhalenou fotografii či video ve spodním prádle?“. Nejvíce respondentů odpovědělo, že po nich materiály chtěl zaslat člověk, kterého znají jen z internetu.

První hypotéza: Mezi třídami není statistický rozdíl v tom, jak se setkali se sextingem.

- Hypotéza H_0 = Mezi třídami není rozdíl v osobní zkušenosti se sextingem.
- Hypotéza H_1 = Mezi třídami existuje rozdíl v osobní zkušenosti se sextingem.

K této hypotéze se také vztahuje vyhodnocení tří otázek v dotazníku.

1) Zde konkrétně je řešeno, zda existuje statistický rozdíl mezi jednotlivými třídami v otázce: Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

Statistický rozdíl existuje, protože z vyhodnocení statistickým softwarem vyplynulo, že Sig. je menší než 0,05. Po žácích osmé třídy někdo chtěl zaslat video či fotografii více než v sedmé třídě a více než v deváté třídě.

Tabulka 5: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

ANOVA					
ChtělPoslatRecode					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,836	2	,918	5,913	,004
Within Groups	10,558	68	,155		
Total	12,394	70			

Zdroj: Vlastní zdroj

Druhá tabulka je vyhodnocení na základě Bonferroniho post-hoc testu a LSD test je na porovnání, kde je v řádku SIG méně jak 0,05 tak je tam statistický rozdíl. Z tabulky je patrný statistický rozdíl v prvním řádku mezi 7. a 8. třídou. Z toho vyplývá závěr: **Hypotéza H_0 se zamítá a byla přijata alternativní hypotéza H_1 .**

Tabulka 6 Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Dependent Variable: ChtělPoslatRecode

	(I) Třída	(J) Třída	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
LSD	7,00	8,00	-,36617*	,11291	,002
		9,00	-,09524	,12160	,436
	8,00	7,00	,36617*	,11291	,002
		9,00	,27094*	,11291	,019
	9,00	7,00	,09524	,12160	,436
		8,00	-,27094*	,11291	,019
Bonferroni	7,00	8,00	-,36617*	,11291	,006
		9,00	-,09524	,12160	1,000
	8,00	7,00	,36617*	,11291	,006
		9,00	,27094	,11291	,057
	9,00	7,00	,09524	,12160	1,000
		8,00	-,27094	,11291	,057

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Zdroj: Vlastní zdroj

K této hypotéze se vztahuje i otestování další otázky: Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle? Ze statistické analýzy vyplynulo, že zde statistický rozdíl mezi třídami neexistuje. Hodnota Sig. Vyšla 0,150.

Z toho vyplývá závěr: **Byla přijata hypotéza H_0 .**

Tabulka 7: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“

ANOVA

PoslalNěkdoRecode

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,959	2	,480	1,954	,150
Within Groups	16,200	66	,245		
Total	17,159	68			

Zdroj: Vlastní zdroj

Poslední otázka, které se vztahuje k této hypotéze, je Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle? Z vyhodnocení statistickým softwarem vyplynulo, že statistický rozdíl neexistuje. Hodnota Sig. vyšla 0,936.

Z toho vyplývá závěr: **Byla přijata hypotéza H₀.**

Tabulka 8: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 Vyhodnocení 1. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“

ANOVA

NevyžádanáRecode

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,033	2	,017	,066	,936
Within Groups	16,952	67	,253		
Total	16,986	69			

Zdroj: Vlastní zdroj

Druhá hypotéza: Dívky mají se sextingem více zkušeností než chlapci.

- Hypotéza H₀ = Frekvence osobní zkušenosti se sextingem je u chlapců a dívek stejně velká.
- Hypotéza H₁ = Frekvence osobní zkušenosti se sextingem je u chlapců a dívek rozdílná.

Pro zodpovězení této hypotézy se opět budou vyhodnocovat tři otázky.

První vyhodnocená otázka je, zda po žákovi někdo chtěl poslat odhalené fotografie či videa. Na vyhodnocení všech tří otázek byl použit **Mann-Whitney test**.

V tomto případě vyšlo najevo, že po dívkách se opravdu chce více, aby své odhalené fotografie či videa posílaly. Sig. je menší než 0,05.

Tabulka 9: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

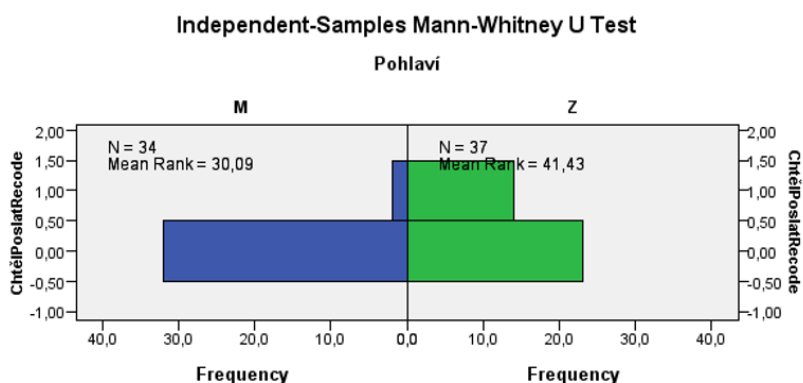
Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of ChtělPoslatRecode is the same across categories of Pohlaví.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,001	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Zdroj: Vlastní zdroj

Stejný výsledek je vidět i následujícího grafu, kde první řádek modře i zeleně znázorňuje počty žáků, po kterých někdo chtěl zaslat odhalenou fotografii či video. Modře jsou znázorněny dívky a zeleně chlapci. Přičemž dívek je tam daleko více.

Závěr: Hypotéza H_0 byla zamítnuta a přijata byla alternativní hypotéza H_1 .

Graf 10: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

Zdroj: Vlastní zdroj

Další otázka se týká toho, kdo dostává více odhalených fotografií či videí. Zde byla hypotéza vyvrácena. Ze statistického vyhodnocení vyšlo, že v tomto mezi dívkami a

chlapci není významný rozdíl. (Hodnota Sig. vyšla 0,939 a aby zde byl statisticky významný rozdíl, musela by vyjít menší než 0,05)

Tabulka 10: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

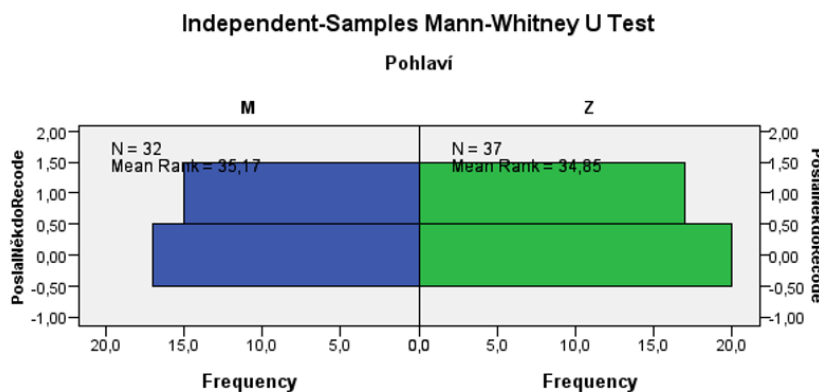
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of PoslalNěkdoRecode is the same across categories of Pohlaví.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,939	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Zdroj: Vlastní zdroj

Horní řádek grafu dokazuje, že se dívky a chlapci se příliš neliší v tom, jaký počet odhalených fotografií či videí dostávají.

Závěr: **Hypotéza H_0 byla přijata.**

Graf 11: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: “Poslal ti někdy svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?”

Zdroj: Vlastní zdroj

Poslední vyhodnocení se týkalo otázky, zda chlapci nebo dívky dostávají více nevyžádaných fotografií či videí. Ze statistického softwaru vyplynula odpověď, že mezi pohlavími není významný rozdíl. (Hodnota Sig. vyšla 0,659 a aby zde byl statisticky významný rozdíl, musela by vyjít menší než 0,05)

Tabulka 11: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 - Vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“

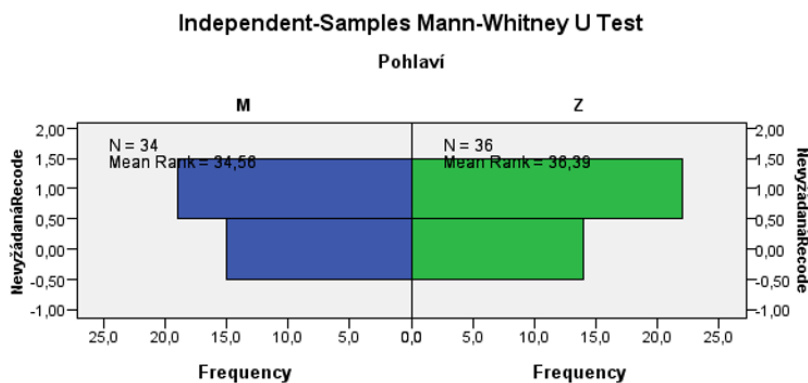
Hypothesis Test Summary			
Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1 The distribution of NevyžádanáRecode is the same across categories of Pohlaví.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,659	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Zdroj: Vlastní zdroj

Horní řádek grafu dokazuje, že se dívky a chlapci se příliš neliší v tom, jaký počet odhalených fotografií či videí dostávají.

Závěr: Hypotéza H_0 byla přijata.

Graf 12: Výstup z IBM SPSS Statistics 23 – Upřesnění vyhodnocení 2. hypotézy na základě odpovědí na otázku: „Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?“

Zdroj: Vlastní zdroj

4.5 Souhrnné výsledky

Z obsahové analýzy ŠVP vyplynulo, že aktualizace témat výuky probíhá individuálně v závislosti na pedagogovi, který předmět vyučuje. V ŠVP pro předměty občanská výchova, výchova ke zdraví, přírodopis a informatika nebyla nikde zmíněna prevence sexuálně rizikového chování v digitální době, ale to neznamená, že v rámci výuky daná problematika není obsažena.

Kvalitativního šetření se zúčastnilo celkem 5 pedagogů. Všichni dotazovaní mají zkušenost s výukou sexuální výchovy na zkoumané základní škole. Z interview s pedagogy vyplynulo, že dva pedagogové mají zkušenost s kauzou se zveřejněním fotografií či videí s odhalenými intimními částmi těla žáka. Jeden pedagog má zkušenost s obdobnou kauzou na jiné škole a dva pedagogové žádnou zkušenost nemají. Dva pedagogové popisovali, jak se kauza řešila.

Všichni pedagogové se shodli na tom, že k jevům, jako je například sexting nebo kyberšikana, dříve v takové míře nedocházelo a riziko neustále roste. Rozvoj technologií, jejich dostupnost a dostupnost internetu rizikové chování usnadňuje a stává se stále častěji. Každý z respondentů vnímá určitá rizika. Mezi rizika, která byla zmiňována, patří sexting, snadná dostupnost nevhodných materiálů se sexuálním obsahem, šikana na sociálních sítích, vydírání na sociálních sítích, kyberšikana, snadná zranitelnost žáků a další.

Při přípravě na výuku vycházejí pedagogové ze školního vzdělávacího programu a z dostupných materiálů, například i těch, které jsou na internetu. Pedagogové dané školy se shodují na tom, že obsah výuky pravidelně aktualizují v průběhu školního roku.

Všichni dotazovaní pedagogové jsou toho názoru, že si žáci rizika a nebezpečí související se sextingem uvědomují. Někteří pedagogové jsou toho názoru, že si sice nebezpečnost uvědomují, ale nejsou schopni vidět možné následky.

Kvantitativního šetření se zúčastnilo celkem 71 respondentů. Cílovou skupinu tvořili žáci 7., 8. a 9. třídy ZŠ. V rámci kvantitativního šetření byla vyhodnocována základní zjištění a poté dvě výzkumné otázky a dvě hypotézy. Jedna výzkumná otázka a dvě hypotézy byly vyhodnoceny ze třech různých pohledů kvůli komplexní definici sextingu.

Sexting je v této práci definován jako aktivní posílání, pasivní přijímání a pasivní přijímání nevyžádaných fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle.

Po celkem 77,5 % žáků někdo chtěl zaslat svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle. 45,1 % žáků někdo poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle). 57,7 % žáků někdo poslal svou nevyžádanou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle. Z průzkumu vyplynulo, že v 86 % případů žákům zaslal fotografie či videa s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle neznámý člověk, se kterým se žáci seznámili na internetu.

První hypotéza zněla: “Mezi třídami není statistický rozdíl v tom, jak se setkali se sextingem.”

Hypotéza H_0 = Mezi třídami není rozdíl v osobní zkušenosti se sextingem.

Hypotéza H_1 = Mezi třídami existuje rozdíl v osobní zkušenosti se sextingem.

Závěr týkající se aktivního posílání: Hypotéza H_0 se zamítá a byla přijata alternativní hypotéza H_1 . (Po žácích osmé třídy někdo chtěl zaslat video či fotografii více než v sedmé třídě a více než v deváté třídě.)

Závěr týkající se pasivního přijímání: Byla přijata hypotéza H_0 . (Ze statistické analýzy vyplynulo, že zde statistický rozdíl mezi třídami neexistuje)

Závěr týkající se pasivního přijímání nevyžádaných materiálů: Byla přijata hypotéza H_0 . (Z vyhodnocení statistickým softwarem vyplynulo, že statistický rozdíl neexistuje.)

Druhá hypotéza zněla: “Dívky mají se sextingem více zkušeností než chlapci.”

Hypotéza H_0 = Frekvence osobní zkušenosti se sextingem je u chlapců a dívek stejně velká.

Hypotéza H_1 = Frekvence osobní zkušenosti se sextingem je u chlapců a dívek rozdílná.

Závěr týkající se aktivního posílání: Nulová hypotéza byla zamítnuta a přijata byla alternativní hypotéza. (V tomto případě vyšlo najevo, že po dívkách se opravdu chce více, aby své odhalené fotografie či videa posílaly.)

Závěr týkající se pasivního přijímání: Nulová hypotéza byla přijata. (Dívky a chlapci se příliš neliší v tom, jaký počet odhalených fotografií či videí dostávají.)

Závěr týkající se pasivního přijímání nevyžádaných materiálů: Nulová hypotéza byla přijata. (Dívky a chlapci se příliš neliší v tom, jaký počet nevyžádaných odhalených fotografií či videí dostávají.)

Z odpovědí v dotaznících vyplynulo, že největší povědomí o sexuálně rizikové chování v digitálním věku mají žáci devátých tříd. Ti v dotaznících také odpovídali, že učitel/ka mluvil/a o téměř všech zmiňovaných rizicích v rámci předmětu výchova ke zdraví. Celkově nejméně se podle žáků mluvilo o fotografiích a videích se sexuální tematikou na internetu a naopak nejvíce se mluvilo o šikaně, hrozbách a ztrapňování za pomoci internetu. Dále ze šetření vyplynulo, že žákům přijde posílání svých odhalených fotografií či videí s odhalenými intimními částmi těla nebezpečné.

5. Doporučení a závěr

Při práci na diplomové práci bylo zjištěno několik nedostatků. Přestože je výuka sexuální výchovy velmi důležitá a má vliv na formování osobnosti, vztahy s okolím i na celý život člověka, odborníci tomuto tématu nevěnují dostatečnou pozornost. K dispozici není dostatek průzkumů, které by toto téma zkoumaly. Bylo by dobré realizovat průzkumy na více školách a rozšířit ho o další spektrum otázek. Bylo by vhodné zkoumat i kdy a jakým způsobem na základní či mateřské škole začít se sexuální výchovou. Celkově by si téma sexuální výchovy zasloužilo daleko větší pozornost.

Další problém, na který se narazilo, je nedostatek aktualizované odborné literatury a výukových materiálů. Rizika digitálního věku se zřejmě objevují tak rychle, že na ně zatím autoři vydaných knih na téma sexuální výchovy nestihli zareagovat. Je potřeba vytvářet nové materiály a inovovat již vydané aktuálními informacemi, aby se měli pedagogové čeho držet při výuce.

Pokud není dostatek relevantních informací v dostupných výukových materiálech, učitelé by měli být o to aktivnější a hledat informace o nových trendech a inovovat svou výuku v těchto tématech sami. Téma sexuálního rizikového chování v digitálním věku by mělo být zařazeno do ŠVP a Preventivního programu školy, aby i když se budou střídát učitelé, bylo jasné, že sexuální výchova včetně rizik, která plynou z používání internetu, má ve výuce své pevné místo.

Výzkum přiměl žáky i pedagogy přemýšlet o tom, jak u nich probíhá výuka sexuální výchovy. Výzkum měl vesměs pozitivní reakce. Tato problematika žáky zajímala a vyvolala spoustu dotazů. Učitelé se začali více zajímat o to, co je aktuálně dostupné za nejnovější publikace, aby výuku inovovali. Podařilo se popsat, jak zkoumaná základní škola přistupuje k sexuální výchově v digitálním věku. Hlavní stanovený cíl i dílčí cíle diplomové práce byly splněny.

6. Seznam použitých zdrojů

- Anchell, M. (2010). *Důvody, proč neučit sexuální výchovu* (Zkrác. vyd). Hnutí Pro život ČR. 2010. 93 s. ISBN 978-80-904144-1-9.
- Barr, E. M., Moore, M. J., Johnson, T., Forrest, J., & Jordan, M. (2014). New Evidence : Data Documenting Parental Support for Earlier Sexuality Education. *Journal of School Health*, 84(1), 10–17. <https://doi.org/10.1111/josh.12112>.
- Brázdilová Nataša., Hudec-Ahasver, P., Němeček, M., Sielert, U., & Brázdil, J. (1994). *Sexuální výchova: Kniha netradičních metod výuky* (1. vyd). Trizonia.
- Cense, M., Grauw, S. de, & Vermeulen, M. (2020). ‘Sex Is Not Just about Ovaries.’ Youth Participatory Research on Sexuality Education in The Netherlands. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(22), 8587. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228587>
- Craven S., Brown S., Gilchrist E. *Sexual grooming of children: Review of literature and theoretical considerations* [online]. 2006 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.nationalcac.org/wp-content/uploads/2019/05/Sexual-grooming-of-children-Review-of-literature-and-theoretical-considerations-Craven-2006.pdf>
- Dehue, F., Bolman, C., Völlink, T., & Pouwelse, M. (2009). Pesten op het werk: De relatie met gezondheid en verzuim en de rol van coping. *Gedrag & Organisatie*, 22(2). <https://doi.org/10.5117/2009.022.002.001>
- Fifková, H., Hricz, M., Jarkovská, Lucie, Kubrichtová, L., Machuta, J., Neklapilová, V., Petrnoušek, P., Písecký, V., Porubský, P., Procházka, I., Sopková, M., Unzeitig, V., Uzel, R., & Veselá, M. (2009). *Sexuální výchova—Vybraná témata, Výchova ke zdraví, Příručka pro učitele*. MŠMT ve spolupráci s VÚP v Praze. [69](https://www.eduin.cz/wp-</p></div><div data-bbox=)

content/uloziste/311/Metodicke_materialy/Sexualni_vychova_vybrana_temata.pdf

- Flood, M., (2009). The Harms of Pornography Exposure Among Children and Young People. [online]. 2006 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/227714286_The_Harms_of_Pornography_Exposure_Among_Children_and_Young_People
- Gargano, M., & Tomassoni, R. (2022). Sexting in adolescence: What are the reasons? An empirical study. *LA CLINICA TERAPEUTICA*, 5, 407–413. <https://doi.org/10.7417/CT.2022.2455>
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Paido.
- Genuis, S. J., & Genuis, S. K. (2005). Implications of Cyberspace Communication: A Role for Physicians: *Southern Medical Journal*, 98(4), 451–455. <https://doi.org/10.1097/01.SMJ.0000152885.90154.89>
- Ghaffari, E., Azar, F. F., Azadi, N., & Mansourian, M. (2020). The effect of educational intervention based on dramatic literature on parents of elementary schoolchildren skills in sex education. *Journal of Education and Health Promotion*, 9(1), 161. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_537_19
- Goldfarb, E. S., & Lieberman, L. D. (2021). Three Decades of Research: The Case for Comprehensive Sex Education. *Journal of Adolescent Health*, 68(1), 13–27. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.07.036>
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace* (2., aktualiz. vyd). Portál.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An Exploratory Analysis of Factors Related to Offending and Victimization. *Deviant Behavior*, 29(2), 129–156. <https://doi.org/10.1080/01639620701457816>

- Chisholm, J. F. (2006). Cyberspace Violence against Girls and Adolescent Females. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1087(1), 74–89. <https://doi.org/10.1196/annals.1385.022>
- Im, Y. lim, & Park, K. M. (2014). Effects of Sexuality Education Coaching Program on Sex-related Knowledge and Attitude among Elementary School Students. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 44(1), 31. <https://doi.org/10.4040/jkan.2014.44.1.31>
- Janiš, K. (2008). *Učební text k problematice rodinné a sexuální výchovy* (Vyd. 1). Gaudeamus.
- Janiš, K., & Marková, D. (2007). *Příspěvek k základům sexuální výchovy*. Gaudeamus.
- Jonášová, I. (2012, 5). *Psychosexuální vývoj dítěte a jeho poruchy*. <https://sancedetem.cz/psychosexualni-vyvoj-ditete-jeho-poruchy>
- Kabíček, P., Csémy, L., & Hamanová, J. (2014). *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví* (Vyd. 1). Triton.
- Kopecký, K. (2015). *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu* (1. vydání). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Lee, E. M., & Kim, H. (2017). Development and Effects of a Children's Sex Education Program for the Parents of Lower Elementary Grade Students. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 47(2), 222. <https://doi.org/10.4040/jkan.2017.47.2.222>
- Lippman, J. R., & Campbell, S. W. (2014). Damned If You Do, Damned If You Don't...If You're a Girl: Relational and Normative Contexts of Adolescent Sexting in the United States. *Journal of Children and Media*, 8(4), 371–386. <https://doi.org/10.1080/17482798.2014.923009>

- McElderry, D. H., & Omar, H. A. (2003). Sex education in the schools: What role does it play? *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 15(1).
<https://doi.org/10.1515/IJAMH.2003.15.1.3>
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu* (Vyd. 1). Grada.
- Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L., Pavlas, Martanová, V. (2015). *Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících*. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, Nakladatelství Lidové noviny.
- Molla Esparza, C., Nájera, P., López-González, E., & Losilla, J.-M. (2020). Development and Validation of the Adolescent Sexting Scale (A-SextS) with a Spanish Sample. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(21), 8042.
<https://doi.org/10.3390/ijerph17218042>
- MŠMT. (2010). Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách (č.j. 26 976/2009-22). Praha: MŠMT . Dostupné z:
<https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladnivzdelavani/doporuceni-msmt-k-realizaci-sexualni-vychovy-v-zakladnich>.
- MŠMT. (2010b). Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (č.j. 21291/2010-28), Příloha 18 – Rizikové sexuální chování. [online]. [cit. 2022-13-07]. Dostupné: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>.
- MŠMT (2021) Rámcové vzdělávací programy [online]. [cit. 2022-11-01]. Dostupné: www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/
- MŠMT. (2011) Desatero MŠMT k sexuální výchově. [online]. [cit. 2022-11-01]. Dostupné: www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/desatero-msmt-k-sexualni-vychove.

- MŠMT. (2019). Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027. [online]. [cit. 2022-07-01] Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf.
- Murphy, D. M., & Spencer, B. (2021). Teens' Experiences with Sexting: A Grounded Theory Study. *Journal of Pediatric Health Care*, 35(4), 387–400. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2020.11.010>
- Pássaro, A. de C., Regra, M. C., Serrão, C., & Marques, A. P. (2019). Cultural adaptation and reliability of the questionnaire of sex education in schools. *Ciência & Saúde Coletiva*, 24(7), 2601–2608. <https://doi.org/10.1590/1413-81232018247.14892017>
- Pound, P., Denford, S., Shucksmith, J., Tanton, C., Johnson, A. M., Owen, J., Hutten, R., Mohan, L., Bonell, C., Abraham, C., & Campbell, R. (2017). What is best practice in sex and relationship education? A synthesis of evidence, including stakeholders' views. *BMJ Open*, 7(5), e014791. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-014791>
- Prevendárová, J. (2002). *Výchova k manželství a rodičovství* (1. vyd.). SPN-Mladá léta, s.r.o.
- Procházka, M. (2012). *Sociální pedagogika* (Vyd. 1). Grada.
- Rašková, M. (2008). *Připravenost učitele k sexuální výchově v kontextu pedagogické teorie a praxe v české primární škole* (1. vyd). Univerzita Palackého v Olomouci.
- Rodríguez-Castro, Y., Martínez-Román, R., Alonso-Ruido, P., Adá-Lameiras, A., & Carrera-Fernández, M. V. (2021). Intimate Partner Cyberstalking, Sexism, Pornography, and Sexting in Adolescents: New Challenges for Sex Education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 2181. <https://doi.org/10.3390/ijerph18042181>
- Scull, T., Malik, C., Morrison, A., & Keefe, E. (2021). Promoting Sexual Health in High School: A Feasibility Study of A Web-based Media Literacy Education Program.

- Journal of Health Communication*, 26(3), 147–160.
<https://doi.org/10.1080/10810730.2021.1893868>
- Shin, H., Lee, J. M., & Min, J. Y. (2019). Sexual Knowledge, Sexual Attitudes, and Perceptions and Actualities of Sex Education among Elementary School Parents. *Child Health Nursing Research*, 25(3), 312–323.
<https://doi.org/10.4094/chnr.2019.25.3.312>
- Sobotková, V. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci* (Vyd. 1). Grada.
- STANLEY, Janet. *Child abuse and the Internet* [online]. 2001 [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/242085433_Child_Abuse_and_the_Internet.
- Ševčíková, A. (2014). *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu* (Vyd. 1). Grada.
- Štěřbová, D., Šilerová, L., Prouzová, Z., & Atratová, I. (2017). *Ty jsi holka, ty jsi kluk: Rodičům to není fuk, když se děti ptají na sexualitu* (1. vydání). CPress.
- Šulová, L. (Ed.). (2011). *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Maxdorf.
- Täubner, V. (1996). *Metodika sexuální výchovy pro učitele, rodiče a studenty učitelství* (1. vyd). Fortuna.
- Trojan, O. (2009). *Jak mluvit s dětmi o sexu: Rádce pro rodiče a učitele* (1. vyd). Fragment.
- Uzel, R. (2006). *Sexuální výchova*. Vzdělávací Institut ochrany dětí.
- Wachs, S., Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C., Wolf, K. D., Vazsonyi, A. T., & Junger, M. (2018). Correlates of Mono- and Dual-Victims of Cybergrooming and Cyberbullying: Evidence from Four Countries. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(2), 91–98. <https://doi.org/10.1089/cyber.2016.0733>

- Ward, L., Erickson, S., Lippman, J., & Giaccardi, S. Sexual Media Content and Effects. Oxford Research Encyclopedia of Communication. [online]. [cit. 2022-15-08]. Dostupné:
<https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-2>
- Weiss, P. (2010). *Sexuologie* (Vyd. 1). Grada.
- Wright, M.F., Schiamberg, L.B., Wachs, S. *et al.* The Influence of Sex and Culture on the Longitudinal Associations of Peer Attachment, Social Preference Goals, and Adolescents' Cyberbullying Involvement: An Ecological Perspective. *School Mental Health* 13, 631–643 (2021). <https://doi.org/10.1007/s12310-021-09438-6>

7. Přílohy

Příloha č. 1: Tazatelské otázky pro interview s pedagogy

1. Řešili jste někdy kauzu se zveřejněním fotografií či videí s odhalenými intimními částmi těla žáka? Pokud ano, popište, jak se to řešilo. Zjistilo se, kdo posláni inicioval? Jestli se to stalo vícekrát, v jaké třídě dítě bylo.
2. Můžete porovnat situaci před 10 lety a nyní?
3. Co aktuálně vnímáte jako největší riziko v tomto ohledu u žáků?
4. Jak často inovujete obsah výuky, aby obsahoval aktuální informace? Co by se podle vás děti na druhém stupni základní školy měly během hodin sexuální výchovy určitě dozvědět? (stačí bodově vyjmenovat témata)
5. Co z uvedeného je v obsahu výuky:
 - posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle
 - navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu
 - pronásledování na sociálních sítích
 - fotky a videa se sexuální tematikou na internetu
 - šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu
 - jiné (doplňte svou odpověď):
6. Jaký postoj podle vás zaujímají žáci k sextingu?

Příloha č. 2: Dotazník pro žáky

Ahoj, dělám anonymní průzkum ohledně sexuální výchovy na základních školách. Budu moc ráda, když mi vyplníš pár otázek. Vše je anonymní. Nikdo se nedozví, že jsi to vyplnil/a ty.

1. **Pohlaví:** muž / žena *(Zakroužkuj jednu možnost.)*

2. **Třída:** _____ *(Doplň, do které třídy chodíš.)*

3. **Chtěl po tobě někdy někdo, abys mu/jí poslal svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?** *(Výzva k poslání mohla proběhnout přes sociální síť, emailem, smskou, nebo jinak po internetu)*

ano / ne *(Zakroužkuj jednu možnost.)*

4. **Pokud ano, kdo to po tobě chtěl poslat?**
(Zakroužkuj jednu nebo více možností.)

1. Člověk, kterého znám jen z internetu
2. Kamarád/ka ze školy
3. Kamarád/ka odjinud než ze školy
4. Příbuzný
5. Volná odpověď:

5. **Poslal ti někdo svou fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?**

ano / ne *(Zakroužkuj jednu možnost.)*

6. **Pokud ano, kdo ti ji poslal?**
(Zakroužkuj jednu nebo více možností.)

1. Člověk, kterého znám jen z internetu
2. Kamarád/ka ze školy
3. Kamarád/ka odjinud než ze školy
4. Příbuzný
5. Volná odpověď:

7. **Doplň, názvy předmětů, během nichž učitel/ka během výuky mluvil/a o následujících jevech:**

(Pokud jste daný jen neprobírali, napiš místo názvu předmětu křížek)

- posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle
doplň název předmětu: _____
- navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu
doplň název předmětu: _____
- pronásledování na sociálních sítích
doplň název předmětu: _____
- fotky a videa se sexuální tematikou na internetu
doplň název předmětu: _____
- šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu
doplň název předmětu: _____

8. Myslíš si, že poslat někomu svou fotografii či video s odhalenými intimními částmi těla je pro tebe:

(Zakroužkuj jedno číslo na škále od 1 do 10)

naprosto bezpečné 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 velmi nebezpečné

9. Dostal/a jsi někdy NEVYŽÁDANOU fotografii či video s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle?

ano / ne *(zakroužkuj jednu možnost)*

10. Přes co jsi komunikoval/a s člověkem ohledně odeslání odhalených fotografií či videí?

Doplň odpověď: _____

(Např.: Facebook Messenger, Instagram, TikTok, Chat na webové stránce, Whatsapp, email, SMS,)

11. Mluví učitel/ka během výuky o rizicích, která z pohledu sexuální výchovy plynou z používání internetu? Témata, která jste probírali, zakroužkuj:

1. Posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle
2. Navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu
3. Pronásledování na sociálních sítích
4. Fotky a videa se sexuální tematikou na internetu
5. Šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu
6. Jiné (doplňte svou odpověď) : _____

12. Dané jevy oboduj podle toho, jak moc o nich učitel/ka mluvila během výuky

(1 = vůbec se o tom nemluvilo, 2 = mluvilo se o tom trochu, 3 = mluvilo se o tom hodně)

1. Posílání fotografií či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle: _____
2. Navazování vztahů s neznámými lidmi z internetu: _____
3. Pronásledování na sociálních sítích: _____
4. Fotky a videa se sexuální tematikou na internetu: _____
5. Šikana, hrozby, ztrapňování za pomoci internetu: _____

13. Posílání fotek či videí s odhalenými pohlavními orgány nebo ve spodním prádle je podle tebe:

(Zakroužkuj jednu nebo více možností.)

normální – nebezpečné – trapné – odvážné – zábavné

14. Myslím si, že během výuky o sexu a tématech s tím souvisejících mluvíme:

(Zakroužkuj jednu možnost.)

téměř vůbec – málo - dostatečně – až příliš

15. Pokud jsi v předchozí otázce označil/a „téměř vůbec“ nebo „málo“, napiš prosím, o čem by ses rád/a dozvěděl víc:

16. Kde si zjišťuješ informace o sexu a s tím souvisejících tématech?

(Zakroužkuj jednu nebo více možností.)

1. Ptám se příbuzných
2. Ptám se kamarádů
3. Ptám se vyučujících
4. Hledám informace na internetu (napiš, kde: _____)
5. Hledám jinde (napiš kde: _____)

16. Jak se dneska máš?

Děkuji moc za vyplnění dotazníku, jsi nejlepší.